

Torsdagen den 25 januari

Kl. 14.00

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. planerna för
en svensk bistånds-
insats för Vietnams
folk*

Förhandlingarna leddes till en början av herr förste vice talmannen.

§ 1 Meddelande ang. tidplan för vårsessionen, m. m.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN yttrade:

Till kammarens ledamöter har utdelats dels en preliminär plan för kammarens sammanträden under återstoden av vårsessionen, dels protokollsutdrag utvisande av talmanskonferensen den 24 januari gjorda uttalanden angående riksdagsarbetet.

§ 2 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till riksdagens kammare

Undertecknad anhåller om tjänstledighet från riksdagsmannauppgiftet under tiden 30 januari–9 februari 1973 för resa till Indien och Bangladesh med styrelsen för SIDA.

Stockholm den 24 januari 1973

Anna Lisa Lewén-Eliasson

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 3 Ang. planerna för en svensk biståndsinsats för Vietnams folk

Herr utrikesministern WICKMAN erhöll ordet för att besvara herr *Dahléns* (fp) i kammarens protokoll för den 23 januari intagna fråga, nr 39, och anförde:

Herr talman! Herr Dahlén har frågat mig vilka planer som uppgjorts för att bistå Vietnams folk, genom direkt svensk statlig biståndsinsats, på internationell bas och genom de svenska frivilligorganisationer som bedriver insamlingsverksamhet för Vietnam, sedan jag lämnade mitt interpellationssvar den 28 november 1972.

Planeringen för nya biståndsinsatser till Indokina har sedan dess fortsatt och byggt på förutsättningen att krigshandlingarna skulle komma att upphöra. Detta har nu inträffat och möjlighet föreligger därmed för aktiv hjälp till de människor som drabbats hårdast av kriget. Regeringen kommer inom kort att besluta om ett första steg i utbyggnaden av det humanitära biståndet till Sydvietnam.

När det gäller planeringen av internationella biståndsinsatser har regeringen fortsatt sina kontakter med andra länder, i första hand de nordiska, samt med berörda internationella organisationer.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. planerna för
en svensk bistånds-
insats för Vietnams
folk*

Slutligen vill jag hänvisa till vad jag anfört i årets statsverksproposition, nämligen att regeringen står beredd att anslå betydande resurser för insatser i Indokina.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Äntligen, äntligen en stråle av hopp för Vietnams folk och äntligen en verklig möjlighet att få vapenvila! Freden kommer säkert att dröja länge, men den har nu en chans och låt oss hoppas att man tar den chansen.

I den situation som råder i Vietnam finns det stora risker för att striderna skall blossa upp igen. Därför blir de humanitära insatserna av betydelse även ur den synpunkten. Det gäller inte enbart att lindra nöd utan också att försöka få till stånd en miljö i vilken människorna får lättare att samarbeta. Vi vet att det behövs enorma insatser. De svenska kan bara bli av begränsad betydelse, men behövs.

Jag tackar för svaret, men jag måste säga att det är ganska magert; det är mycket svårt att läsa ut vad som egentligen är meningen. I min interpellationsdebatt med utrikesministern den 28 november var vi helt överens om att det svenska humanitära biståndet skall ges och återuppbyggnaden ske där behovet är störst, oavsett på vilken sida om stridsgränserna de enskilda individerna hamnat. Jag förutsätter att vi är överens om detta fortfarande.

Vi diskuterade i interpellationsdebatten olika former för svensk medverkan. För det första gällde det en världsaktion för återuppbyggnaden. Herr Wickman svarade på min fråga att han var villig att vara med om detta tillsammans med de nordiska länderna. I svaret nu säger han att dessa försök fortsätter. Det är ju bra, men så hemligt kan väl inte detta vara att inte riksdagen kan få någon antydning om huruvida det finns någon förutsättning för att detta skall lyckas eller ej. Diplomati i all ära, men så hemlighetsfull behöver man inte vara.

För det andra gällde det de statliga svenska insatserna. Utrikesutskottet får tillfälle att granska olika förslag i det sammanhanget. Folkpartiet och centerpartiet kommer att bidra till att utrikesutskottet får material beträffande möjligheterna att göra en insats från svensk sida på det statliga planet.

Den tredje metoden som vi diskuterade — som herr Wickman visserligen inte tog upp men senare erkände var mycket rimlig — gällde insatser genom de svenska frivilligorganisationerna såsom Röda korset, Rädda barnen, Lutherhjälpen och Frikyrkan hjälper. Herr Wickman delade min mening att det var mycket sannolikt att de skulle bli kanaler för humanitär svensk hjälp.

Vad har hänt? Jo, några socialdemokrater har misstänkliggjort dessa organisationers arbete. Jag tror att det är mycket liten sannolikhet för att denna kritik går hem. Min fråga blir, herr Wickman, på alla dessa tre punkter: Har verkligen inte regeringen något mer att meddela riksdagen och Sveriges folk om vad man avser göra?

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. planerna för
en svensk bistånds-
insats för Vietnams
folk*

Herr utrikesministern WICKMAN:

Herr talman! Jag vet inte om herr Dahlén är helt i god tro när han karakteriserar mitt svar som magert och anklagar mig för att alltför mycket ha fallit in i den hemliga diplomatin. Vad som har hänt sedan jag rätt utförligt svarade på herr Dahléns frågor, som alltså är precis desamma som dem han väckte i form av en interpellation den 28 november, är insättandet av de amerikanska terrorbombningarna. Kom ihåg att den planering som var i full gång vid månadsskiftet november-december sjölvfallet byggde på förutsättningen att ett upphörande av krigshandlingarna då var mycket nära förestående. Vi vet hurudan utvecklingen blev, och det gjorde att de internationella diskussionerna saknade underlag. Det fanns icke nationer som i detta läge var beredda till en saklig och konstruktiv diskussion.

Det läget har nu förändrats. Men det kommer sannolikt att dröja ytterligare innan jag kommer att här för herr Dahlén eller för någon annan kunna redovisa resultatet av de överläggningar som vi håller på med både i FN-högkvarteret och bilateralt. Den mycket enkla anledningen till detta är att vissa för den kommande internationella biståndsaktiviteten helt avgörande faktorer ännu inte är kända. Jag syftar framför allt på det amerikanska krigsskandeståndsåtagandet i det träffade avtalet och amerikanernas övriga planer. Innan de föreligger är andra potentiella givarländer icke beredda att ta ställning. Vi driver på i detta avseende men jag vill inte -- det får herr Dahlén respektera -- redovisa exakt vilka kontakter vi haft.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Jag går ut från att det var av tidsskäl som utrikesministern bara berörde en av de tre hjälpformer som vi diskuterade, nämligen den internationella, och att han därför kommer tillbaka beträffande planeringen för svenska insatser. Jag föreställer mig att denna har kunnat fortsätta. Sjölvfallet är det när det gäller ett land i krigstillstånd svårt att i detalj genomföra en sådan planering -- det vore orimligt att förneka det -- men jag föreställer mig att den inte har avstannat. Jag är också medveten om att vi har sett en del resultat av den i statsverkspropositionen.

Den tredje punkten hann utrikesministern alltså inte heller gå in på. Men där har han också en något svårare uppgift, eftersom frivilligorganisationernas planer redan ligger färdiga. De bedriver ju sedan lång tid ett arbete i alla delar av Vietnam. Oberoende av vem som behärskar området finns ju frivilligorganisationerna där. Där har alltså utrikesministern ingen möjlighet att skylla på att man inte vet vad man skall göra. Organisationerna har ju färdiga planer och har lämnat in sina ansökningar till de svenska myndigheterna. Där ligger de nu sedan månader tillbaka obehandlade. Detta tycker jag är ganska orimligt.

Jag hoppas nu att utrikesministern kommer att ta upp de två kvarvarande punkterna i sin andra replik.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. planerna för
en svensk bistånds-
insats för Vietnams
folk*

Herr utrikesministern WICKMAN:

Herr talman! Jag får tillstå att herr Dahlén gissade alldeles rätt när han tillskrev tidsbegränsningen anledningen till att jag inte besvarade två av hans tre frågor. Jag kommer nu till den andra, alltså den bilaterala planeringen. Egentligen tycker jag att det är onödigt att ställa dessa frågor – herr Dahlén vet ju mycket väl svaret.

Planeringen för återuppbyggnadsarbetet liksom för den humanitära hjälpen till Nordvietnam är i full gång. Vi förbereder ett biståndsavtal med Nordvietnam som blir ett av de mest omfattande regeringen över huvud taget har genomfört. Avtalet kommer att slutas inom en nära framtid. Det blir tillfälle att redovisa detaljerna – det är inte möjligt att göra det på den korta tid som jag nu har till förfogande.

Vad beträffar Sydvietnam sade jag i svaret att vi inom kort kommer att besluta om ett första steg i utbyggnaden av det humanitära biståndet. Där kommer herr Dahlén att få svaret på sin tredje fråga.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Jag skall bara kommentera den sista punkten i utrikesministerns senaste inlägg, där han upprepade vad han sagt i svaret om att den humanitära hjälpen till Sydvietnam skall tas upp. Jag tror att det vore bra i det sammanhanget, herr utrikesminister, att få ett besked om att den svenska regeringen inte har ändrat inställning från den 28 november. Då var vi ju överens om att frivilligorganisationerna har stora möjligheter att utföra ett värdefullt arbete.

Det förhållandet att det finns några medlemmar i herr Wickmans parti som har en annan mening hoppas jag inte har lett till ändrad mening från regeringens sida, men jag tror att det vore nyttigt att få ett besked på den punkten. Jag tror att svenska folket har mycket svårt att förstå de anklagelser som har riktats mot dessa organisationer – Röda korset, Rädda barnen, Lutherhjälpen och Frikyrkan hjälper. Att försöken är misslyckade inser givetvis regeringen. Säg det, så tror jag att luften rensas litet grand!

Herr utrikesministern WICKMAN:

Herr talman! Jag brukar inte – inte regeringen heller för den delen – ändra mening så snabbt som vissa andra kanske gör. Jag kan därför bekräfta precis vad jag sade den 28 november.

Jag vill också vända mig mot herr Dahléns påstående att vi skulle ha varit överksamma i månader. Den här frågan har de facto varit föremål för en rätt effektiv och intensiv bearbetning. Och, som sagt, nästa vecka kommer beskedet.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Jag tackar för det beskedet och avvaktar med spänning vad det reella innehållet kommer att vara, om de löften utrikesministern ställde ut den 28 november kommer att infrias eller ej.

Herr utrikesministern WICKMAN:

Herr talman! Vi får anledning att återkomma till detta, herr Dahlén. Låt mig bara avslutningsvis hälsa herr Dahlén välkommen bland dem som

engagerar sig för det vietnamesiska folkets sak. Jag hade varit glad om jag hade kunnat hälsa herr Dahlén välkommen vid en något tidigare tidpunkt.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Den punkt som utrikesministern nu tog upp tror jag lämpar sig för en debatt under andra förhållanden. Vill utrikesministern ha en diskussion om Vietnampolitiken sådan den har förts från olika parterers sida i Sverige, skulle jag tycka att det vore rätt intressant.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om fortsatt familjeplaneringsinsats i Malaysia

Herr utrikesministern WICKMAN erhöll ordet för att besvara herr *Wirmarks* (fp) i kammarens protokoll för den 23 januari intagna fråga, nr 40, och anförde:

Herr talman! Herr Wirmark har frågat vilka åtgärder regeringen är beredd att vidta för att fortsätta vår bilaterala familjeplaneringsinsats i Malaysia.

Svenskt stöd till det malaysiska familjeplaneringsprogrammet, huvudsakligen i form av preventivmedel, har lämnats sedan budgetåret 1967/68. I oktober 1971 beslöt regeringen, på SIDA:s förslag, att detta bistånd skulle upphöra i och med utgången av innevarande budgetår, och i 1972 års statsverksproposition anmälde jag detta beslut för riksdagen. Avsikten har varit att FN:s befolkningsfond, UNFPA, som får ett betydande stöd från Sverige, därefter skulle överta ansvaret för insatsen.

Det svenska bidraget till det malaysiska familjeplaneringsprogrammet för innevarande budgetår har medvetet beräknats så högt att det skall täcka behovet av preventivmedel under hela kalenderåret 1973. Enligt regeringens åsikt har härigenom goda förutsättningar skapats för en smidig överföring av insatsen till UNFPA.

I framställning den 18 oktober 1972 har SIDA emellertid föreslagit fortsatt stöd till familjeplaneringsprogrammet i Malaysia under ytterligare en tvåårsperiod bl. a. med motiveringen att FN ej skulle kunna garantera en kontinuerlig preventivmedelsförsörjning till Malaysia fr. o. m. år 1974.

Under år 1972 har dock såväl UNFPA som Världsbanken förberett omfattande insatser i Malaysia på familjeplaneringens område, avseende bl. a. preventivmedel. Mot denna bakgrund och med tanke på att det är fråga om relativt enkla insatser har jag begärt att SIDA ytterligare belyser varför UNFPA nu inte anses kunna överta verksamheten. SIDA har i dagarna lämnat denna kompletterande information. Regeringen kommer nu att pröva om motiv föreligger för ändring av sitt tidigare fattade beslut.

Herr WIRMARK (fp):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret men vill säga att jag tycker frånvaron av besked är oroande.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om fortsatt familje-
planeringsinsats i
Malaysia*

Jag har tagit upp frågan därför att detta projekt inte alls omnämns i statsverkspropositionen, och inte Malaysia över huvud taget. Inte heller har regeringen lämnat något besked på de framställningar SIDA gjort, den första redan den 18 oktober. Vad det här gäller är ju att leverera p-piller till Malaysia under två år för ett belopp av 3 miljoner kronor till ett program som gäller den fattigaste delen av befolkningen, landsbygdsbefolkningen.

Riksdagen har många gånger slagit fast att den fäster stor vikt vid familjeplaneringsinsatserna och förutsatt att här sker en stark satsning. Riksdagen har uttalat, att "det är av särskild betydelse att biståndet på detta område inte är begränsat till vissa länder, i varje fall så länge något effektivt koordinerat och välutrustat internationellt biståndsprogram inte förverkligats".

Nu refererar utrikesministern till SIDA:s skrivelse från år 1971. Jag vill bara erinra om att det i den skrivelsen sades att erfarenheten har visat att det kan ta avsevärd tid innan ett leveransschema kan överflyttas med bibehållen effekt. Det gjordes alltså vissa reserveringar. Vidare har det runnit en del vatten sedan dess och en behandling har ägt rum i riksdagen.

Förra året konstaterade utrikesutskottet att de gamla principerna för familjeplaneringen gäller, nämligen att den inte skall omfattas av länderkoncentrationen. Direkta familjeplaneringsinsatser kan alltså ske utanför kretsen av programländer. Utskottsdiskussionen var föranledd av att regeringen hade aviserat att man planerade avbryta insatserna i Malaysia och Korea, och utskottets skrivning innebar -- det var tydligt även av socialdemokratiska ledamöters inlägg -- att dessa insatser inte skulle avbrytas. Insatserna skulle i stället göras med hänsyn till var de var sakligt motiverade, och den begränsning huvudsakligen till programländerna som propositionen hade aviserat skulle inte eftersträvas. Jag hoppas att regeringens fortsatta funderingar på denna punkt inte skall leda till ett beslut som går stick i stäv mot den behandlingen i riksdagen.

Här talas också om FN:s befolkningsfond. Låt mig säga att den ännu inte har den effektivitet som är önskvärd. Den har inte budgeterat medel för sådana här insatser, och därför löper insatserna risk att fördröjas om vi nu hänskjuter dem till fonden. Samma svårigheter hos fonden kan man se i en rad andra länder. Jag förstår alltså inte av vilket skäl man nu skulle insistera på att den här insatsen skulle överföras till fonden.

Herr utrikesministern WICKMAN:

Herr talman! Först vill jag gärna korrigera herr Wirmarks historieskrivning när det gäller min inställning till familjeplaneringsinsatser och deras relation till kretsen av programländer. Jag hänvisar till utskottets betänkande i fjol. I propositionen uttalades att direkta familjeplaneringsinsatser även fortsättningsvis skulle ske också utanför kretsen av programländer. Utskottet anslöt sig till detta.

Jag har hela tiden självfallet utgått från att familjeplaneringsinsatserna skall fortsätta i Malaysia. Jag bedömer det i och för sig inte som något egenvärde att de insatserna är bilateralt svenska -- hela utvecklingen har pekat på att befolkningsfonderna skulle kunna överta ansvaret för dem.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om medel till Bach
Mai-sjukhuset i
Nordvietnam*

Den bedömningen har även SIDA gjort. När en helt annan bedömning nu görs är det klart att jag inte sitter fast i något som helst prestigetänkande.

Jag tycker att herr Wirmark har haft litet bråttom; SIDA:s kompletterande framställning, som faktiskt var nödvändig för att motivera ett annat beslut av Kungl. Maj:t, är daterad den 18 januari och hade inte kommit mig till handa innan herr Wirmark ställde frågan här i riksdagen.

Herr WIRMARK (fp):

Herr talman! Den skrivelse som jag baserade min fråga på är daterad i oktober; den hade regeringen således hunnit svara på, om den hade prioriterat frågan tillräckligt högt.

Både av skrivelsen i oktober och av skrivelsen i januari framgår att insatsen i Malaysia gäller ett program som fungerar väl och att den utgör ett led i en allmän social omvårdnadspolitik – just en sådan politik som utrikesutskottet talade om i sitt uttalande i våras. SIDA:s styrelse har också enhälligt begärt att denna insats skall göras. Den har tillstyrkts av ambassaden i Kuala Lumpur. FN:s befolkningsfond är ense med SIDA om att SIDA bör göra den här insatsen och att SIDA kan göra den effektivare och billigare än något FN-organ. Malaysias regering önskar denna insats från Sverige. Jag förstår verkligen inte vad regeringen funderar på.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om medel till Bach Mai-sjukhuset i Nordvietnam

Herr utrikesministern WICKMAN erhöll ordet för att besvara herr Wirmarks (fp) i kammarens protokoll för den 23 januari intagna fråga, nr 41, och anförde:

Herr talman! Herr Wirmark har frågat mig om regeringen är beredd att ställa medel till förfogande för att bidra till att Bach Mai-sjukhuset i DRV åter kan träda i funktion.

De svenska biståndsinsatserna utgår från mottagarländernas prioriteringar. Under innevarande budgetår ställer Sverige sammanlagt 190 miljoner kronor till DRV:s förfogande för humanitära insatser. I enlighet med vietnamesiska önskemål skall ca 105 miljoner kronor anslås för insatser inom sjukvårdssektorn. Härav skall 70 miljoner kronor utnyttjas för uppförande av ett barnsjukhus och ett sjukhus för vuxenvård. Lokaliseringen av det senare sjukhuset har ännu inte avgjorts. Om de vietnamesiska myndigheterna önskar utnyttja de svenska biståndsmedlen som bidrag till uppförande av ett nytt sjukhus i Hanoi, avsett att ersätta det helt förstörda Bach Mai-sjukhuset, kommer vi självfallet inte att ha någon erinran häremot.

Vidare kommer regeringen att överväga på vilket sätt staten kan medverka i den angelägna riksinsamlingen för Bach Mai.

Herr WIRMARK (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret och för det positiva besked som lämnas däri.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om inspektion av
svenska kärnkrafts-
anläggningar*

Det är naturligt att våra tankar i dag går till Vietnam och att vi känner glädje och lättnad över att avtalen om vapenvila och fred äntligen har undertecknats. Ett litet land har kunnat hävda sina intressen, och nu gäller det att detta land fritt skall få forma sin framtid.

Vi vet att kriget har fört med sig ett lidande som inte plötsligt tar slut. Det är vår skyldighet att ge en snabb humanitär hjälp lika väl som att bidra till den långsiktiga återuppbyggnaden. Det är därför glädjande att en nationell insamling för återuppbyggnad och upprustning av Bach Mai-sjukhuset i Hanoi har beslutats och att alla i Sverige kan engagera sig i en sådan frivillig insamling.

Vi vet att Bach Mai-sjukhuset flera gånger bombats och att det nu är förstört. Normalt kunde det ta emot ca 1 000 patienter. Det hade fått sin utrustning i stor utsträckning genom de svenska biståndsinsatserna. Vietnameserna anser själva, enligt vad vi fick höra när den internationella parlamentarikergruppen återvände från Nordvietnam häromdagen, att det här sjukhuset är speciellt viktigt att bygga upp igen.

Jag är glad över beskedet att Sverige officiellt också kan tänka sig att med biståndsmedel bidra till återuppbyggnaden av sjukhuset. Eftersom vi med biståndsmedel redan har bidragit till att utrusta just det här sjukhuset, tycker jag det vore rimligt om staten också nu bidrog. Det skulle kunna utgöra en stimulans för det frivilliga insamlingsarbetet att veta att insamlade medel kommer att motsvaras av statliga bidrag – ett slags ”matching contribution”. En sådan insats skulle också ytterligare markera Sveriges helhjärtade uppslutning kring det här projektet.

Jag vill också nämna att vi från mittenpartierna i dag i en särskild motion anvisat en väg att gå, om det visar sig att nuvarande anslagsramar inte räcker till. Vi föreslår nämligen att 100 miljoner kronor snarast möjligt skall anslås på tilläggsstat för företrädesvis varubistånd till både Vietnam och Bangladesh.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Om inspektion av svenska kärnkraftsanläggningar

Herr utrikesministern WICKMAN erhöll ordet för att besvara fru Thorssons (s) i kammarens protokoll för den 11 januari intagna fråga, nr 6, till herr industriministern, och anförde:

Herr talman! Fru Thorsson har frågat industriministern när Sverige kan förväntas ingå avtal med IAEA om inspektion av svenska kärnkraftsanläggningar som en konsekvens av undertecknandet och ratificeringen av icke-spridningsavtalet. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Sverige är ett av de länder som tidigt ratificerade icke-spridningsfördraget, och i enlighet med fördragets bestämmelser började vi i september 1970 förhandlingar med det internationella atomenergiorganet, IAEA, om ett kontrollavtal. Under loppet av förhandlingarna kunde både Sverige och IAEA konstatera att kontrollfrågan erbjuder svåra avvägningsproblem. Å ena sidan måste kontrollen vara så omfattande att

fördragets syften tryggas, men å andra sidan får den inte bli administrativt ohanterlig eller medföra en större belastning för industrin än som är absolut nödvändig.

Detta problem är framför allt aktuellt för "tröskelstaterna" – de stater som har tekniska och industriella förutsättningar att ta steget över tröskeln till kärnvapeninnehavet. När den svenska förhandlingen med IAEA mot slutet av 1971 nått så långt att en totalbedömning av kontrollens omfattning var möjlig, hade flertalet tröskelstater ännu inte ens börjat förhandla.

Svenska regeringen ansåg då att ett uppehåll i förhandlingarna var motiverat för att avvakta övriga tröskelstaters förhandlingar och därmed uppnå ett bättre underlag för en samlad avvägning av kontrollstrukturen. Detta skulle enligt regeringens mening främja icke-spridningsfördragets syften. Att Sverige skulle överskrida fördragets tidsgräns för kontrollavtalet ansågs i det läget mindre allvarligt.

Under den tid som gått har bilden klarnat, bl. a. genom att IAEA:s styrelse i fjol i princip godkände innehållet i ett kontrollavtal med Euratomstaterna – som dock icke kan träda i kraft innan dessa stater ratificerat icke-spridningsfördraget. Sverige har därför i dagarna återupptagit överläggningarna med IAEA. När ett färdigt kontrollavtal kan föreligga är det dock för tidigt att i dag göra någon bestämd förutsägelse om.

Vidare vill jag erinra om att Sverige den 1 mars 1972 – då kontrollavtalet borde ha trätt i kraft – ingick ett s. k. trepartsavtal med Förenta staterna och IAEA, vars innebörd är att IAEA övertagit den säkerhetskontroll av kärnmateriäl här i landet som Förenta staterna tidigare utövade enligt sitt atomsamarbetsavtal med Sverige. Följaktligen är redan nu alla svenska kärnreaktorer och andra kärnanläggningar under IAEA:s kontroll. När avtalet enligt icke-spridningsfördraget ingås kommer grunden för kontrollen att ändras, men någon praktisk skillnad blir det inte.

Fru THORSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret och för dess i varje fall delvis klarläggande upplysningar.

De två frågor som jag har ställt – denna och den därpå följande – är föranledda av en artikel i Dagens Nyheter den 11 januari med uppgifter av sådan art att jag bedömde det som angeläget att officiellt här i riksdagen få kommentarer och vissa tillrättalägganden.

I artikeln framhölls, på tal om den tekniska utveckling som pågår på kärnvapenområdet, att det i varje fall teoretiskt inte förelåg något hinder för vårt land att anskaffa vissa nya typer av kärnvapen, eftersom Sverige visserligen undertecknat och ratificerat icke-spridningsavtalet men inte träffat avtal med IAEA om de svenska kärnenergianläggningarna. Icke-spridningsavtalet skulle därmed icke ha giltighet för Sveriges vidkommande.

Herr talman! Frågan om kontroll av den svenska atomenergiverksamheten var för sex år sedan föremål för debatt i riksdagens dåvarande andra kammare. Dåvarande handelsministern herr Lange belyste i

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om inspektion av
svenska kärnkrafts-
anläggningar*

debatten vissa problem i samband med IAEA:s kontrollverksamhet på området, som då var under utveckling. Bl. a. förelåg problem på grund av att EEC – då sexstatsmarknaden – inte accepterade kontroll inom EEC-länderna av något annat organ än Euratom. Detta skulle på ett besvärligt sätt komplicera Sveriges kommersiella intressen vid ett svenskt accepterande av IAEA-kontroll.

Herr Lange deklarerade emellertid samtidigt att svenska regeringen avsåg att ställa den svenska atomenergiverksamheten under IAEA:s kontroll men också avsåg att söka en provisorisk lösning av Euratomproblemet med särskilda former för kontrollen i fråga om sexstatsländerna och därför ämnade omedelbart ta upp dessa frågor med samtliga berörda parter.

Vi vet alla att kontrollfrågan sedan dess har kommit i ett nytt läge genom att riksdagen 1969 ratificerade det 1968 undertecknade icke-spridningsavtalet. Under förhandlingarna i Genève, som ledde fram till det avtalet, lade Sverige som medlem av nedrustningskonferensen särskild vikt vid det kontrollmoment som är inbyggt i avtalet. Och detta är naturligtvis ytterligt viktigt. Det är inom parentes, herr talman, min förhoppning att den kontroll av kärnenergianläggningar, vilken nu organiseras upp successivt, också skall underlätta lösningen av det ur miljövårdssynpunkt angelägna problemet med omhändertagande över huvud taget av högaktivt radioaktivt avfall.

Det framgår av utrikesministerns svar att IAEA-förhandlingar nu har återupptagits. Det är, herr talman, hög tid, och jag vill bara beklaga att någon tidpunkt för färdigställandet av avtalet inte kan anges. Tidsgränserna för detta är ju dock inskrivna i själva avtalstexten.

Herr utrikesministern WICKMAN:

Herr talman! Jag känner till bakgrunden till fru Thorssons fråga – jag läste själv artikeln i Dagens Nyheter. Av fru Thorssons inlägg just nu fick jag intrycket att det, trots innebörden och formuleringen i mitt svar, fortfarande skulle kvarstå något slags tveksamhet dels om vår politik, dels också om det rent formellt rättsliga läget.

Vi är självfallet bundna av icke-spridningsavtalet. Vi har undertecknat och ratificerat det. Därför är det en felaktig uppgift att vi skulle ha något slags valfrihet i denna fråga. Dessutom pågår alltså redan i dag en IAEA-kontroll av de svenska kärnanläggningarna. Därmed är den svenska positionen fastlagd, inte bara som en fast grundad politik; den är också internationellt rättsligt reglerad.

Det allvarliga i läget är naturligtvis att det är så många andra stater som inte har gjort denna reglering. Euratomländerna har visserligen undertecknat avtalet – utom Frankrike. Australien, Japan och Schweiz har också gjort det, medan däremot Brasilien, Indien, Israel, Spanien och Sydafrika inte har gjort någotdera.

Fru THORSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få uttrycka en något större grad av tacksamhet för utrikesministerns senaste besked. Det är, som jag ser det, ofantligt viktigt att det slås fast i riksdagen att trots alla förseningar i

fråga om det åtföljande kontrollavtalet någon valfrihet för vårt land icke existerar på detta område sedan vi har ratificerat icke-spridningsavtalet.

Det finns väl anledning att också uttrycka tillfredsställelse över det trepartsavtal med USA och IAEA som har träffats i avvaktan på det slutliga kontrollavtalet.

Detta bör, herr talman, vara en uttrycklig dementi av de ytterligare antydningar som förekom i denna artikel, spridd i vida kretsar i vårt land, om att det inom industridepartementet skulle hysas tveksamhet mot ett kontrollavtal med IAEA på grund av, som det sägs, vissa ekonomiska och tekniska konsekvenser av en sådan inspektionsverksamhet. Det är naturligtvis ytterst angeläget att en sådan förmodan effektivt vederläggs.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 7 Ang. det svenska ställningstagandet till kärnvapen

Herr försvarsministern ANDERSSON erhöll ordet för att besvara fru Thorssons (s) i kammarens protokoll för den 11 januari intagna fråga, nr 5, och anförde:

Herr talman! Fru Thorsson har frågat mig om jag kan kommentera en pressuppgift att den tekniska utvecklingen på kärnvapenområdet skulle kunna föranleda en omprövning av det svenska ställningstagandet till dessa vapen.

Min kommentar är: Någon sådan omprövning är inte aktuell.

Fru THORSSON (s):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för detta svar och den uttryckliga, nästan militärt kortfattade dementin om varje plan på omprövning av det svenska ställningstagandet.

Jag har funnit det angeläget att officiellt ta död på spekulationer av det slag som förekommer i den Dagens Nyheter-artikel som jag har refererat till i mitt inlägg i debatten med utrikesministern nyss. Det kan inte få förekomma någon tvekan om att Sverige står fast vid sin avtalsmässiga förpliktelse att inte mottaga, tillverka eller på annat sätt förvärva kärnvapen eller andra kärnladdningar. Spekulationerna i tidningen var desto mer olustiga som de just anknöt till vad jag senast diskuterade med utrikesministern, nämligen att det slutgiltiga kontrollavtalet med IAEA ännu icke är färdigt.

Jag anser det självfallet ytterst angeläget att man i Sverige uppmärksam samt följer vad som händer i fråga om teknisk utveckling på kärnvapenområdet av försvarsberedskapsskäl — detta möter självfallet ingen som helst invändning. Och jag ämnar inte, herr talman, här ta upp någon teknisk debatt om de nya s. k. minibomberna som beskrivs i den här artikeln. Jag vill bara säga att mot bakgrunden av mina erfarenheter av den debatt som vi förde för 10–15 år sedan om kärnvapen är jag ytterligt skeptisk mot uttalanden av tekniker på området som skapar intryck av en "ofarlighet" av sådana vapen på gränsen till s. k. konventionella vapen. De konventionella vapens s. k. ofarlighet är ju för övrigt på ett

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om anstånd med
repetitionsövning
vid eget barns
födelse*

skrämmande sätt vederlagd genom den brutala krigföringen i Vietnam som pågår intill den sista av dessa dagar före vapenvilan på söndag.

En kärnsprängning är en kärnsprängning, och den kumulativa karaktären av dess verkningar kan aldrig bortresoneras. Därtill kommer den mycket allvarliga och oberäkneliga faran för en eskalering upp till användning av de skräckvapen på området som fortfarande testas både överjordiskt och underjordiskt av ett antal länder — en fara som består så länge någon stat över huvud taget kan tänka sig att sätta in kärnvapen av vilket slag det vara må vid en väpnad konflikt.

Jag välkomnar alltså försvarsministerns kategoriska och kortfattade besked här i kammaren att den tekniska utvecklingen på kärnvapenområdet icke påverkar Sveriges avsikt att förbli en kärnvapenfri stat.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 8 Om anstånd med repetitionsövning vid eget barns födelse

Herr försvarsministern ANDERSSON erhöll ordet för att besvara herr *Romanus'* (fp) i kammarens protokoll för den 23 januari intagna fråga, nr 37, och anförde:

Herr talman! Herr Romanus har frågat om jag vill medverka till att anstånd med repetitionsövningar som regel ges till värnpliktiga som önskar närvara vid eget barns födelse och som önskar ta hand om äldre barn i familjen under den tid modern ligger på BB och tiden närmast efter hennes hemkomst därifrån.

Under de förutsättningar som anges av herr Romanus brukar anstånd kunna beviljas om man av t. ex. medicinska skäl kan befara särskilda komplikationer vid barnets födelse eller om ingen annan än den värnpliktige har möjlighet att ta hand om de äldre barnen i familjen.

Ärenden om anstånd på grund av familjeskäl måste emellertid alltid prövas från fall till fall med beaktande av bl. a. de medicinska, sociala och ekonomiska omständigheterna. Prövningen sker på grundval av bl. a. yttrande från social myndighet. Det är knappast möjligt att för sådana ärenden — lika litet som för de flesta andra slag av anståndsärenden — ställa upp generella regler som anger när anstånd bör beviljas. Några särskilda bestämmelser för de fall som herr Romanus tar upp i sin fråga övervägs därför inte.

Jag vill slutligen erinra om att de intressen som herr Romanus vill tillgodose i någon mån kan beaktas på annat sätt än genom anstånd, nämligen genom tjänstledighet. I Tjänstereglementet för krigsmakten finns således en bestämmelse att tjänstledighet inte får vägras utan viktiga skäl vid bl. a. eget barns födelse.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Enligt modern uppfattning är det önskvärt att fadern är med vid förlossningen, dels för moderns skull, hon måste ofta ligga länge ensam på förlossningsavdelningen, dels för faderns egen skull — det är en viktig och genomgripande händelse i livet när man får barn — dels ock för

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om anstånd med
repetitionsövning
vid eget barns
födelse*

att så tidigt som möjligt grundlägga en stark gemenskap mellan fader och barn. Moderna metoder för att föda utan fruktan och med lindrad smärtupplevelse bygger ofta på faderns psykiska stöd.

Det är också viktigt att fadern kan vara hemma medan modern är på BB. Det är en ömtålig situation när ett syskon kommer till i familjen. Likaså är det viktigt, om det finns barn tidigare, att fadern redan från början kan vara med och ta del i barnets vård och skötsel. Annars blir det alltför lätt så att han kommer på efterkälken i sin omsorg om och sitt ansvar för barnet. Mot den bakgrunden vore det mycket naturligt att man gav generösa anstånd i sådana här fall.

Jag tackar försvarsministern för svaret, i vilket han säger att anstånd brukar kunna beviljas, om man kan befara särskilda komplikationer vid förlossningen och ingen annan kan ta hand om hemmavarande barn under den tid som modern ligger på BB. Tyvärr är praxis i sådana här fall mycket återhållsam. Både värnpliktsnämnden och värnpliktsverket har omvittnat det vid de kontakter jag haft med vederbörande där. Denna fråga har aktualiserats för mig av en person som fått avslag på sin anståndsansökan trots att det tidigare i hans familj finns barn och trots att ingen kunde ta hand om den pojken utan han enligt barnavårdslagen får tas om hand av kommunen, om avslaget står fast. Jag förstår emellertid att försvarsministern inte kan diskutera detta speciella fall; jag nämner det bara som ett exempel därför att det tyvärr tycks vara typiskt för hur man handlägger sådana här ärenden i värnpliktsverket och värnpliktsnämnden. Enligt vad man bekräftat för mig hör det till de absoluta undantagen att man i värnpliktsverket och värnpliktsnämnden beviljar anstånd. Detaljerna i övrigt i detta fall kan man studera i en artikel i Expressen i november.

Jag hade hoppats på ett mera positivt uttalande av försvarsministern, eftersom regeringen nu har aviserat ett förslag om tio dagars ledighet med tilläggsjukpenning för fadern för att ta hand om tidigare barn i familjen. Det kommer tydligen att gå bra i alla andra sysselsättningar men inte om man är verksam i försvaret.

Det som försvarsministern nämner om tjänstledighet stämmer väl inte så bra, om man t. ex. gör sin repetitionsövning uppe i Jämtland och barnet skall födas i Stockholm. Då hinner man inte mer än halvvägs förrän barnet har kommit till världen, och då har man inte mycket nytta av tjänstledigheten. Och tjänstledighet för så lång tid att man kan vara hemma tio dagar är väl inte aktuell. Då är väl inte repetitionsövningen mycket värd.

Jag undrar därför om försvarsministern ändå inte skulle kunna förklara att praxis i sådana här fall skall vara generös, mot bakgrunden av den något ändrade syn vi nu har fått på betydelsen av faderns medverkan vid och efter förlossningen.

Herr försvarsministern ANDERSSON:

Herr talman! Den praxis som tillämpas i sådana här frågor kan självfallet ändras. Någon ändring av bestämmelserna anser jag dock inte vara nödvändig.

Jag förstod att herr Romanus länkade på den kommande lagstiftningen

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om anstånd med
repetitionsövning
vid eget barns
födelse*

om sjuklön, som skall ge mannen möjlighet att under en viss tid – jag föreställer mig att det kommer att bli tio dagar – vara hemma och se till övriga barn i familjen och under den tiden erhålla sjuklön. Om vi får den lagstiftningen är det ju möjligt att det kommer att kunna påverka den praxis som värnpliktsverket och värnpliktsnämnden tillämpar. Det är för tidigt att uttala sig om det.

Normalt brukar man emellertid utnyttja tjänstledigheten, och den brukar beviljas om det är fråga om att vara med vid barnets födelse. Det är det normala. Anstånd är däremot, som herr Romanus säger, inte lika normalt. Men det är möjligt att den ändrade lagstiftningen och den nya syn på dessa ting som därigenom tränger fram kan komma att påverka praxis när det gäller längre anstånd.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Det är möjligt, men en ny praxis på det här området skulle kanske också underlättas om försvarsministern ville säga att det är önskvärt att praxis ändras. I 22 § värnpliktslagen heter det att den värnpliktige skall få anstånd om tjänstgöringen skulle bereda honom eller nära anhörig till honom väsentliga svårigheter. Det är riktigt, som statsrådet säger, att det inom ramen för denna bestämmelse ryms en mycket mer generös praxis. Men eftersom värnpliktsverket och värnpliktsnämnden ännu inte har upptäckt att det finns en ny syn på den här frågan, så skulle det underlätta om försvarsministern ville säga att det är önskvärt med en ny praxis. Det kan väl inte ligga utanför försvarsministerns rörelseutrymme, föreställer jag mig.

Man behöver inte avvakta riksdagens beslut om lagstiftningen när det gäller tio dagars sjuklön. Det angelägna i att den värnpliktige kan vara hemma, i varje fall under nätterna under den tid barnets moder ligger på BB, kan man redan nu inse – det behöver vi ingen lagändring för. Men är den värnpliktige på ett repetitionsförband någonstans i Sverige, måste man på något sätt ordna tillsynen av barnet även på natten. Jag föreställer mig – det kanske försvarsministern kan bekräfta – att tjänstledigheten är avsedd för värnpliktiga som vill vara närvarande vid själva förlossningen, och det är i och för sig angeläget. Men det viktigaste, om det finns barn tidigare i familjen, är att den värnpliktige kan vara hemma, i varje fall under icke-arbetstid den tid barnets moder är på BB. Och att han kan vara hemma på dagtid när modern och det nya barnet kommer hem till familjen. Det behovet täcks inte av tjänstledighetsmöjligheten. Men på den punkten kanske försvarsministern skulle vilja göra ytterligare några, mera positiva uttalanden.

Herr försvarsministern ANDERSSON:

Herr talman! Jag vill inte göra några andra kommentarer än de jag redan har gjort. Denna fråga är mycket komplicerad. Mycket beror på vad vederbörande värnpliktige har för tjänstgöring vid tillfället. Man kan därför inte göra några generella uttalanden. Jag föreställer mig att man så småningom, under lugna och fredliga förhållanden, kan ändra praxis i riktning mot den nya lagstiftning som kommer på detta område. Men jag vill fästa uppmärksamheten på att bestämmelserna är skrivna inte bara

för lugna förhållanden utan också för andra förhållanden. Därför kan man inte göra generella omdömen, utan man måste pröva saken från tid till annan och från fall till fall.

Herr ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag vill inte göra några andra kommentarer än dem jag värnpliktige har för funktion inom försvaret. Men som det är nu tycks det vara så att det är betydligt lättare att få anstånd av arbetsmarknads-skäl och liknande skäl än av familjeskäl. Det uttalande som skulle behöva göras är bara att sådana här ansökningar skall behandlas generöst, i den mån det allmänna försvarspolitiska läget gör det möjligt givetvis. Med generöst menar jag då generösare än man har gjort hittills. Man har hittills haft en mycket restriktiv praxis.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 9 Om förflyttning av LKAB:s huvudkontor till Norrbotten

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att besvara herr Peterssons i Gäddvik (m) i kammarens protokoll för den 11 januari intagna fråga, nr 9, och anförde:

Herr talman! Herr Petersson i Gäddvik har frågat mig om jag kan upplysa om när LKAB:s huvudkontor flyttas till Norrbotten i enlighet med riksdagens rekommendation.

Under 1972 har inom LKAB bedrivits utredningar som bl. a. avsett att ge underlag för bedömning av vilken del av verksamheten vid LKAB:s huvudkontor som kan överföras till Norrbotten. Utredningarna, som avsett omfattningen och lokaliseringen av LKAB:s centrala verksamheter och dessas förhållande till lokalförvaltningarna, har blivit ett par månader försenade i förhållande till den ursprungliga tidplanen.

Arbetet har emellertid nu kommit så långt att ett diskussionsunderlag nu kan färdigställas. Vissa kontakter i frågan har redan etablerats med företrädare för personalorganisationerna. Jag räknar med att beslut fattas och åtgärder börjar vidtagas successivt under år 1973 allteftersom man når fram till lösningar som tillfredsställer såväl företaget som de anställda.

Herr PETERSSON i Gäddvik (m):

Herr talman! Jag vill tacka industriministern för svaret på den enkla frågan. Bakgrunden till frågan är dels det riksdagsbeslut som fattades i maj 1971, dels det svar som inrikesministern lämnade i mars 1972. Inrikesministern räknade då med att bedömningarna för flyttning av LKAB:s huvudkontor skulle vara färdiga år 1972.

Nu säger inrikesministern att han "räknar med att beslut fattas och åtgärder börjar vidtagas successivt under år 1973 allteftersom man når fram till lösningar som tillfredsställer såväl företaget som de anställda".

Jag hoppas att industriministern räknar bättre den här gången och att denna fråga, som Norrbottens riksdagsmän av olika partifärg har ägnat så

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om förflyttning av
LKAB:s huvudkontor
till Norrbotten*

Torsdagen den
25 januari 1973

Ang. statligt övertagande av fabriksbyggnader och tomtmark vid driftinskränkningar

stort intresse och där de nu har riksdagen bakom sig, äntligen skall leda till ett positivt beslut.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 10 Ang. statligt övertagande av fabriksbyggnader och tomtmark vid driftinskränkningar

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att besvara herr Lorentzons (vpk) i kammarens protokoll för den 11 januari intagna fråga, nr 11, och anförde:

Herr talman! Herr Lorentzon har fråga mig hur jag ser på frågan om att för statligt produktionsinitiativ utnyttja erbjudande från företag om att utan kostnad överta fabriksbyggnader och tomtmark där driften kommer att nedläggas och att föra motsvarande förhandlingar rörande nedläggningsbeslutade fabriker.

Vanligtvis tillkommer inte statliga industrisatsningar enbart av den anledningen att lokaler eller andra resurser finns tillgängliga. Utgångspunkten bör vara att det finns förutsättningar att ta upp en affärsmässigt inriktad verksamhet.

När det gäller insatser för att upprätthålla befintlig eller skapa ny sysselsättning kan dessa göras på olika sätt. En av dessa kan vara att förvärva nedläggningshotade företag. I varje enskilt fall får en bedömning göras av vilken åtgärd som på lång sikt kan vara den ur samhällets och de anställdas synpunkt lämpligaste lösningen.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Min fråga är föranledd av den stort uppslagna annons som Svenska cellulosa AB hade infört i Dagens Nyheter den 10 januari och där bolaget förklarade att man helt enkelt skänker bort Svartviks-fabriken med tillhörande tomtmark. I annonsen berättades att fabriksbyggnaderna var i gott skick, att det rörde sig om en totalyta av 10 000 kvm och att det utanför fabriksbyggnaden fanns en byggnadsfärdig mark om 6,5 hektar, som även ställdes gratis till förfogande. Taxeringsvärdet var inte mindre än 7 miljoner kronor och brandförsäkringsvärdet 38 miljoner kronor. Läget var det bästa tänkbara vid Ljungans utlopp i Bottenhavet tätt intill E 4 med järnväg och djuphamn inne på fabriksområdet.

Ja, så lät det bl. a. i annonsen. Erbjudandet var alltför sensationellt för att vara sant, tycktes det. Men ändå var det ingen rötmanadshistoria. SCA och bakom detta företag Svenska handelsbanken menar tydligen allvar. Bolaget har nämligen tidigare meddelat att Svartviksfabriken skall nedläggas då denna fabrik med de 350 anställda enligt SCA inte längre ger miljonvinster. Arbetarna och deras fackförening har av SCA krävt ersättningsindustri. Är det manne detta krav som SCA vill slippa ifrån, dvs. ansvaret för de anställda? Vill man dämpa en befarad opinion?

SCA i Västernorrland, där bolaget under senare år nedlagt en rad fabriker, har kunnat handla relativt ostört under åren, och någon egentlig

Torsdagen den
25 januari 1973*Ang. statligt överta-
gande av fabriks-
byggnader och
tomtmark vid
driftinskränkningar*

opinion har inte förefunnits. Fabrik efter fabrik har nedlagts, men allt har förblivit lugnt. För de flesta och de äldsta arbetarna har samhället trätt in för att klara arbete och försörjning. Andra har pensionerats. SCA:s framfart i detta område av vårt land har resulterat i en industriell kyrkogård.

När SCA nu förklarar att man skänker bort Svartviksfabriken och tillhörande områden av omtanke om de anställda verkar detta rätt magstarkt med tanke på SCA:s uppträdande tidigare i Västernorrland.

Den andra av SCA:s massafabriker som ligger i själåtåget är Kramforsfabriken. Kommer SCA att ställa även den fabriken och tomtmarken till förfogande gratis? Det är givetvis enkelt att slippa från ansvaret genom att ge bort fabriksanläggningar, då man anser att dessa inte längre ger de miljonvinster som man är van vid att hösta in. Något ansvar för de anställda har SCA tidigare inte tagit och gör det inte nu heller. Något intresse för nyetableringar har SCA inte haft.

De anställda är nog överens om att staten bör träda in på detta område. Den erfarenhet man har i dessa bygder av privat initiativ, i varje fall när det gäller SCA, är av den karaktären att staten och samhället ändå måste träda in. Därför har jag ställt denna fråga. Jag tackar för svaret. Svaret är såsom jag kunde vänta mig i detta fall, men jag vill ändå ställa ytterligare en fråga: Kommer staten att ta hand om fabriken, eller vilken ersättningsindustri kan vi få?

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Jag vill bara svara att vi har haft kontakter med länsmyndigheter, kommunala myndigheter och representerar för de anställdas organisationer för att diskutera på vilket sätt samhället och staten skall kunna undanröja de svårigheter som de anställda och kommunerna självfallet är ställda inför.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! SCA:s handlande kan tyckas underligt, eftersom de fabriker man skall nedlägga är rätt stora. I Värmland lär det finnas sju massafabriker som producerar omkring 60 000 ton massa. För Kramforsfabriken rör det sig om 110 000 ton. Ändå skall dessa fabriker läggas ned. Det visar att SCA inte är intresserat av arbetsmöjligheterna i bygden.

När det gäller profitabla jobb i övrigt är man inställd på nedläggning för att sedan koncentrera kapitalet på andra områden. I Ådalen har man uppträtt på detta sätt under åren. Hur var det med Ådalstunneln, där man inspirerade statliga och kommunala myndigheter att satsa 49 miljoner kronor i en sötvattenstunnel? När denna är klar, har SCA ingenting kvar i bygden. Alla företag är borta. Inspirerade man inte staten och kommunala myndigheter att satsa över 125 miljoner kronor i Kramfors på kommunala serviceanläggningar? När detta var klart, meddelade SCA att företaget inte var intresserat i fortsättningen. Den pappersfabrik man lovat förlägga till Kramfors etablerades i mellersta Sverige.

Folket i bygden är inte intresserat av ersättningsindustrier som SCA svarar för, man vill ha statliga garantier. Det tror jag att också

industriministern är på det klara med. Utvecklingen i bygden är sådan. SCA har misskött sin verksamhet och skapat ett dåligt anseende i hela bygden när det gäller privat företagsamhet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 11 Om marknadsundersökningar för skidproduktionen

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att besvara fru Jonängs (c) i kammarens protokoll för den 16 januari intagna fråga, nr 22, till herr inrikesministern, och anförde:

Herr talman! Fru Jonäng har frågat inrikesministern om han är beredd medverka till att marknadsundersökningar för skidproduktionen i vårt land kommer till stånd för att bl. a. skapa bättre underlag för samhällets regionalpolitiska insatser. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

Jag föreställer mig att frågan föranletts av farhågor för att den svenska skidproduktionen skall komma att bli för stor i förhållande till efterfrågan med överkapacitet och sysselsättningsvärigheter som följd. För en bedömning har man att ta hänsyn till framför allt två förhållanden. Dels torde man kunna räkna med att den inhemska efterfrågan på skidor liksom hittills kommer att öka under normala vintrar, dels förefaller möjligheterna till ökad export relativt goda. Ett fortlöpande arbete bedrivs på detta område av Sveriges exportråd och handelssekreterarna i form av marknadsundersökningar och service till svenska företag. Västtyskland, USA och Canada bedöms som mycket lovande marknader för svenska fritidsprodukter – särskilt skidor. Speciella undersökningar om detta har också genomförts av enskilda företag.

På grundval av den information om branschen som jag nu har bedömer jag således utsikterna för den svenska skidindustrin som förhållandevis goda. Mot den bakgrunden finner jag inte heller anledning att i rådande läge ta ett initiativ till en särskild marknadsundersökning på skidområdet.

Fru JONÄNG (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min fråga. Vi torde vara eniga om vikten av att regionalpolitiska åtgärder vidtas för att förbättra sysselsättningen inom stödområdet och medverka till en bättre regional balans. Jag har funnit det angeläget att diskutera några av de avsättningsproblem som de svenska skidföretagen har i dag, detta mot bakgrund av den rådande arbetslösheten i Gävleborgs län.

Det finns där två skidfabriker, som båda ligger inom stödområdet och som det är nödvändigt att på allt sätt stödja och slå vakt om. Även här tror jag att våra uppfattningar är samstämmiga, eftersom regeringen och AMS har gått in med bidrag till Edsbyverken just för att stödja sysselsättningen där.

Edsbyverken och Sundins fabriker i Hudiksvall sysselsätter för närvarande 145 man. Med hänsyn till den besvärliga arbetslösheten i länet

är det nödvändigt att dessa företag kan bibehålla sin produktion och utöka den så att inga friställningar behöver vidtagas. Vad som här skall noteras är att vi i dag inte kan utnyttja de svenska skidföretagens fulla kapacitet, beroende på flera snöfattiga vintrar, som har betytt en nedskärning av antalet sysselsatta i skid tillverkningen med ett 50-tal man. Skidföretagen har nu stora lager.

Den kapacitet vi har i vårt land behöver alltså inte höjas. Vi har en outnyttjad kapacitet när det gäller denna produktion. Mot den bakgrunden anser jag det nödvändigt med en grundligare marknadsundersökning, som också Ovanåkers kommun har begärt.

Industriministern bedömer utsikterna för den svenska skidindustrin som förhållandevis goda. Det anser inte skidfabrikerna, och de verkliga förhållandena motsäger industriministerns uttalande. Produktionskapaciteten för Edsbyverken och Sundins fabriker är mellan 600 000 och 800 000 par skidor per år, om man i Edsbyverken vid den högre kapaciteten gör en om disposition av arbetskraften. Under 1970–1971 avsattes totalt 510 000 par terräng- och löpskidor på den svenska marknaden. Den totala importen uppgick till 115 000 par.

Den befintliga produktionskapaciteten täcker alltså mycket väl avsättningsmöjligheterna, och därtill ger den utrymme för en mycket betydande export. Båda företagen har ökat sin export, och man räknar med en fortsatt exportökning. Av Edsbyverkens tillverkning går 50 procent på export. Exporten har helt enkelt varit räddningen för länets skidföretag under dessa snöfattiga vintrar.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Här föreligger en situation som innebär att en privatföretagare i landet är intresserad av att bygga upp en skidfabrik. Han har gjort en mycket grundlig undersökning av förutsättningarna på marknaden, och inte minst har han gjort en grundlig undersökning av möjligheterna för export. Han har kunnat studera den amerikanska och den kanadensiska marknaden. I Canada och USA konsumeras ungefär 500 000 par skidor under året sammanlagt. Man räknar med att konsumtionen kommer att växa ungefär på samma sätt som i Sverige. På ett par tre år är den uppe i 1 miljon par skidor.

Det finns ingen tillverkning i dessa länder av längdloppsskidor. Vederbörande är alltså inställd på att konkurrera med finska, norska och naturligtvis även svenska intressenter men framför allt att konkurrera på en exportmarknad. Vi kan inte se att vi bör lägga några hinder genom att ingripa i en fri och öppen konkurrens. Om vederbörande är beredd att satsa arbete och kapital på en möjlighet till expansion av en verksamhet, som i sin tur erbjuder sysselsättning uppe i Norrbotten, i Boden och Haparanda, tycker vi att vederbörande är ute i ett mycket vällovligt syfte, herr talman!

Jag kan inte se att det finns någon anledning för oss att göra en ytterligare undersökning av marknadsförutsättningarna för en exklusiv artikel som skidor. Det är den enkla utgångspunkt vi haft för vår bedömning.

Jag vill inte i detta sammanhang agera som företrädare för den som nu

Om marknadsundersökningar för skidproduktionen

eventuellt är beredd att starta en ny fabrik eller för någon redan befintlig fabrik. Må de konkurrera och ta till vara det utrymme som föreligger framför allt på exportmarknaden!

Fru JONÄNG (c):

Herr talman! Det finns utomlands ett växande intresse för längdåkning, och det innebär en ny marknad men också en hårdare konkurrens. Vi skall vara medvetna om att Schweiz, Österrike och Västtyskland nu övergår från tillverkning av alpinskiidor till längdåkningsskiidor på grund av dåliga säsonger. Därigenom kommer det att bli en ökande konkurrens. Också Finland har haft överkapacitet, och vi har redan nu en hård konkurrens med Finland på den svenska och på den utländska marknaden. Det föreligger alltså redan på exportmarknaden en hård konkurrens, som tillsammans med de snöfattiga vintrarna har medfört nedskärning av personal i ett län inom stödområdet med mycket höga arbetslöshets-siffror. Vid ytterligare hårdnande konkurrens kommer friställningar att ske av ytterligare 45 man i ett län med hög arbetslöshet inom stödområdet.

Vill industriministern ta på sitt ansvar att det skall finnas företag med stor utnyttjad kapacitet och att det skall göras friställningar i ett län som detta? Är det på det sättet vi skall nå den regionala balansen? Vi har ju i Gävleborgs län en mycket hög arbetslöshet. Under 1971 och 1972 var detta län bland dem som hade den högsta ökningen av antalet arbetslösa, och prognoserna för första halvåret i år är också mycket nedslående, med en fortsatt hög arbetslöshet för länet.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Jag vill göra fru Jonäng uppmärksam på att det inte är jag som bygger skidfabriker. Det är en enskild företagare som anser möjligheter föreligga i detta avseende, och han har i vanlig ordning sökt lokaliseringstöd. Men det är hans ansvar. Det är sitt eget kapital som han riskerar i en verksamhet som han tror på på basis av de undersökningar om marknadens förutsättningar, inte minst utanför vårt lands gränser, som han gjort.

Jag vill vända på saken och säga, att jag inte är beredd att förhindra en sådan verksamhets uppväxt. Jag hoppas att de befintliga företagen, liksom det nya, skall ha framgång i sin verksamhet och också skall kunna tillgodose sysselsättningen både för de redan befintliga anställda och för dem som kommer att nyrekryteras.

Fru JONÄNG (c):

Herr talman! Industriministern måste väl ändå ta ansvar för att våra gemensamma statliga resurser utnyttjas på bästa möjliga sätt. Det har vi alla här ett ansvar för, inte minst industriministern.

Vad det är fråga om är om vi skall utnyttja redan befintliga skidfabrikers fulla kapacitet, eller om vi genom statliga åtgärder skall åstadkomma en hårdare konkurrens och därmed medverka till att företag inom stödområdet får köra för halv maskin och människor friställas i ett län – jag upprepar det – med en redan förut hög arbetslöshet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 12 Om åtgärder för att bättre säkerställa tillgången på reservkraft

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om åtgärder för att
bättre säkerställa
tillgången på reserv-
kraft*

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att besvara herr Lorentzons (vpk) i kammarens protokoll för den 16 januari intagna fråga, nr 28, till herr civilministern, och anförde:

Herr talman! Herr Lorentzon har frågat civilministern om han avser vidta åtgärder i syfte att uppnå samordning mellan militära och civila resurser för reservkraft i syfte att bättre än hittills säkerställa allmänhetens tillgång på elkraft. Enligt fastställd ärendefördelning ankommer det på mig att besvara frågan.

Det moderna samhällets starka beroende av en ostörd elförsörjning blev senast uppenbart vid det elavbrott som nyss drabbade abonnenterna i Härnösand. Normalt är det landsbygdsområden som brukar drabbas hårdast och oftast, eftersom de förses med elkraft över långa luftledningar som är utsatta för stormar, snöskador och åsknedslag. I tätorter har man kablifierade elnät som är mera skyddade. Dessutom finns i tätorterna i regel flera matningsvägar, varför långvariga elavbrott lyckligtvis är sällsynta. Men när de inträffar blir de desto kännbarare genom det stora antal abonnenter som samtidigt berörs.

Även om vi i Sverige har en vid internationella jämförelser mycket driftsäker elförsörjning så är det angeläget att vi med olika medel försöker ytterligare höja driftsäkerheten. Detta kan ske på i princip tre sätt: genom att bygga ut elnäten så att det i större utsträckning finns alternativa försörjningsvägar, genom att ha en sådan störningsberedskap att de fel som trots allt inträffar kan repareras snabbt och genom att anskaffa lokala reservproduktionsanläggningar för el. De sistnämnda, som oftast utgörs av dieselaggregat, har i stor utsträckning redan anskaffats för sådana fall där även korta elavbrott kan bli katastrofala, t. ex. vid sjukhus.

Staten övervakar via kommerskollegiets elektriska byrå att kraftproducenterna och eldistributörerna har en tillfredsställande beredskap mot störningar. I detta sammanhang vill jag peka på att i direktiven till den sittande elutredningen anges att man måste skärpa kraven på eldistributörerna, och dit hör bl. a. att de måste ha förutsättningar att hålla en kompetent beredskapsorganisation för driftstörningar. Utöver detta anser jag att något ingripande från min sida inte erfordras.

Vad gäller samarbetet mellan militära och civila instanser så sker en planläggning av detta för krigsförhållanden inom ramen för kraftföretagens beredskapsorganisation. Det är självklart att de planer som där utarbetas utnyttjas även för störningar under fredstid. De militära reservkraftaggregaten har i de här aktuella sammanhangen ingen större betydelse. Viktigare är att militär personal ofta kan göra en aktiv insats om den sätts in för att hjälpa till med patrullering av ledningar, röjningsarbeten etc. Enligt vad jag inhämtat utnyttjas redan sådana möjligheter i största möjliga utsträckning. Vi får dock inte glömma att allt arbete med elektriska anläggningar kan vara farligt och måste utföras av behörig personal eller ske under direkt ledning av sådan personal.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om åtgärder för att
bättre säkerställa
tillgången på reserv-
elkraft*

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Herr industriministern har hittat rätt, då han förstår att händelserna i Härnösand har inspirerat till min enkla fråga. Där förorsakade ju en explosion i en transformatoranläggning vid ett ställverk mörkläggning av i stort sett hela staden. Vad som där hände ställer i fokus den för människor och samhälle ytterst svåra situation som kan inträda, när beredskapen inte är tillräckligt effektiv eller där någon beredskap över huvud taget inte existerar, som fallet tydligen var i Härnösand.

I Göteborg vid det nyligen inträffade giftutsläppet förklarade myndigheterna att det var en verklig "tur" att olyckan inte inträffade under en varmare årstid. Då skulle den nämligen ha kunnat få katastrofala följder, möjligen med dödlig utgång för många människor. I Härnösand däremot ansåg myndigheterna det vara "tur" att det rådde ett för årstiden mildt klimat. Hade det varit 15 minusgrader, vilket för årstiden skulle kunna betecknas som normalt, kunde elolyckan ha fått katastrofala följder och en helt annan omfattning än vad som nu blev fallet.

Att leva i och sköta ett samhälle med "turen" som en faktor blir ett spel med mycket allvarliga frågor. Sverige har inte varit i krig på över 150 år, och vi har inte de erfarenheter som många andra länder har, men man borde ändå ha kunnat lära någonting av vad som hänt i de länderna.

Av lokalpressen bibringas människorna nu uppfattningen att myndigheterna är mycket nonchalanta när det gäller den här viktiga beredskapen. Det är inte första gången som en olycka inträffar av samma karaktär som i Härnösandsfallet, och det måste ha funnits erfarenheter. Det är ingen kritik mot de lokala myndigheterna i och för sig, men beredskapen i fall som detta är tydligen inte särskilt stor i vårt land. De gång på gång inträffade stormfällningarna av skog med strömvabrott som följd visar vilka svårigheter som kan uppstå.

Ändå har vi en lag där det stadgas om kommunal beredskap — den återfinns i SFS 1964:63. Här fastställs det att kommuner efter länsstyrelsens förordnande och mot statsbidrag skall skaffa sig reservanordningar för gas-, vatten- och elektricitetsförsörjningen. I den situationen var man tydligen inte i Härnösand.

När jag ställde frågan om samarbete mellan militären och stadens myndigheter gjorde jag det från den utgångspunkten att det enligt lokala uppgifter fanns gott om reservaggregat. Man fick emellertid aldrig några möjligheter att utnyttja dem därför att beredskapen inte heller i det fallet fungerade.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Självfallet beklagar vi vad som har inträffat i Härnösand och vi beklagar varje sådan här olyckshändelse.

Nu studerar kommerskollegium vad som inträffade i Härnösand och om det var brister i beredskapen. Av den undersökningen får man sedan dra slutsatser, och man får kanske också vidta åtgärder som täcker in de brister som eventuellt konstaterats. Därför kanske jag i mitt svar borde ha tillagt "för närvarande", dvs. att jag anser att något ingripande från min sida för närvarande inte erfordras.

Skulle det visa sig att här fanns påtagliga brister, då måste vi se till att de blir justerade.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Med det tillägg som industriministern gjorde i sitt senaste debattinlägg blir svaret litet mera hoppningivande, det måste jag erkänna. Men vi offerar ju här i landet långt över 7 miljarder kronor på den militära apparaten – det må gälla flygplan, kanoner, flotta eller landstridskrafter. Det lilla landet Sverige leker stormakt i ett fall som detta, under det att den civila beredskapen får bara en spottstyver. Det civila försvaret innefattar givetvis beredskap i situationer som den i Härnösand, men då står myndigheterna handfallna. Därför verkar industriministerns svar på frågan kanske alltför hoppfullt.

Det offeras hundratals miljoner kronor på militär forskning, men vad får forskningen när det gäller beredskapen för vårt civila samhälle? Jag har sökt men kan inte hitta det någonstans. Möjligen kan det vara någon spottstyver, om det över huvud taget finns någon forskning alls på detta område.

Jag vill inte anklaga de kommunala myndigheterna i Härnösand för någon handfallenhet. De har fått påskrivet tillräckligt i den lokala pressen. Jag anser att ansvaret bör och skall ligga hos högre myndigheter.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 13 Ang. sysselsättningsfrågorna i Vindelådalen

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr Nilssons i Tvärålund (c) i kammarens protokoll för den 18 januari intagna fråga, nr 33, och anförde:

Herr talman! Herr Nilsson i Tvärålund har frågat om den interdepartementala arbetsgruppen för lösande av sysselsättningsfrågor m. m. i Vindelådalen kommer att avlämna rapport i så god tid att regeringen kan förelägga vårriksdagen förslag i enlighet med riksdagens beslut.

Svaret är ja.

Herr NILSSON i Tvärålund (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det till synes mycket beslutsamma och i varje fall mycket korta svaret. Det går inte att missförstå och jag är mycket tillfredsställd över det. Men jag och Vindelådalborna skulle ha varit mycket mera tillfredsställda om en beslutsamhet inom regeringen hade kommit till synes omedelbart efter det att regeringen fattade beslutet att inte bygga ut Vindelälven.

Jag måste tillstå att jag kände stor glädje över att riksdagen i våras biföll min motion – må vara med en rösts majoritet, men det var ett riksdagsbeslut som regeringen enligt detta svar nu har tagit på allvar. Det är med stort intresse jag motser det förslag som regeringen kommer att framlägga under vårens lopp.

Jag vill upprepa något som jag har sagt tidigare i detta riksdagshus och

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om åtgärder mot
riskerna vid förva-
ring m. m. av gifter*

även i det gamla: Samhället har minst lika stort ansvar för att ersätta förlusterna av arbetstillfällen när det gäller beslutet att inte bygga ut Vindelälven som när det gällde beslutet att skrinlägga planerna på gruvbrytning i Stekenjokk. Jag hoppas att regeringen nu känner på samma sätt och att det skall ge resultat.

Jag vill upprepa vad jag också tidigare har sagt: Vindelådalens har faktiskt inte råd att avstå från att älven byggs ut. Sverige har säkerligen råd med det men bör då också ta sitt ansvar. Jag tror att det alltså finns en mycket stor opinion som är beredd att stå bakom åtgärder som innebär att Vindelådalens befolkning inte själv behöver bära de förluster som beslutet att inte bygga ut älven för med sig.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 14 Om åtgärder mot riskerna vid förvaring m. m. av gifter

Herr statsrådet NILSSON erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels herr *Bengtssons* i Göteborg (c) och fru *Rydings* (vpk) i kammarens protokoll för den 16 januari intagna frågor, nr 24 till herr jordbruksministern, respektive 32 till herr socialministern, dels herrar *Hugossons* (s) och *Åbergs* (fp) i kammarens protokoll för den 18 januari intagna frågor, nr 34 respektive 36, båda frågorna framställda till herr jordbruksministern, och anförde:

Herr talman! Herr Bengtsson i Göteborg har frågat jordbruksministern, om han har för avsikt att genom lagstiftningsåtgärder skapa regler för förvaring av gifter och kemikalier och därigenom förebygga att de släpps ut i naturen och vållar skada.

Fru Ryding har frågat socialministern vilka omedelbara åtgärder han avser att vidta i syfte att hindra förgiftningsolyckor på grund av utsläpp av giftiga kemikalier. Denna fråga har överlämnats till jordbruksministern för besvarande.

Herr Hugosson har frågat jordbruksministern, om han avser att lägga fram förslag till lagstiftning som reglerar lagring och transport av miljöfarliga gifter så att man i framtiden får garantier mot katastroftillbud av det slag som inträffat i Göteborg.

Herr Åberg har frågat jordbruksministern, om han avser att vidta åtgärder för att eliminera riskerna vid transport, omlastning och förvaring av olika gifter i syfte att hindra deras utsläppande i vattendrag eller annan natur där stor skada kan vållas.

Jag ber nu att få besvara frågorna i egenskap av tf. chef för jordbruksdepartementet. Eftersom frågorna behandlar samma ämnesområde, anhåller jag att få besvara dem i ett sammanhang.

Föreskrifter om gifter och andra hälsofarliga varor finns för närvarande i giftförordningen. Den är med vissa undantag tillämplig på sådant ämne eller sådan beredning som med hänsyn till sina egenskaper och sin användning kan befaras förorsaka död, sjukdom eller kroppsskada hos människor. Hit hör bl. a. fenol. Enligt giftförordningen skall hälsofarliga varor handhas och förvaras så att de risker som är förenade med varorna

begränsas i möjligaste mån. Transport skall ske under förhållanden som kan anses fullt betryggande med hänsyn till varans beskaffenhet. Dessa bestämmelser är straffsanktionerade.

Arbetskyddslagstiftningen innehåller särskilda bestämmelser om åtgärder till förebyggande av ohälsa och olycksfall hos arbetstagare, som har hand om hälsofarliga ämnen, och ger också arbetskyddsmyndigheterna möjligheter att genomdriva sådana åtgärder.

Enligt byggnadsstadgan skall i samband med byggnadslov för cistern tillses att den inte medför risk för olycksfall.

Också inom andra lagstiftningsområden finns redan nu bestämmelser för att förebygga risker som är förenade med hantering av hälsofarliga varor.

Regeringen har emellertid för avsikt att redan i februari lägga fram förslag till en ny allmän lag om hälso- och miljöfarliga varor för riksdagen. Förslaget bygger på ett betänkande av miljökontrollutredningen (SOU 1972:31). Jag kan inte nu gå in på detaljerna i förslaget. Det innebär emellertid en väsentligt vidgad och skärpt lagstiftning till skydd mot bl. a. sådana varor som med hänsyn till sina kemiska eller liknande egenskaper och hantering kan befaras medföra skada på människor eller i miljön. Förslaget ger ökade möjligheter till kontroll och tillsyn över bl. a. lagring och annan hantering av giftiga kemikalier.

Frågan om transport av farligt gods har behandlats av en annan utredning. Avsikten är att under vår- eller höstsessionen lägga fram särskilt förslag till riksdagen i detta ämne.

Herr BENGTTSSON i Göteborg (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Den kemiska industrin befinner sig i en snabb utveckling. I samma takt borde åtgärder från samhällets sida vidtas i form av att lagar stiftades och föreskrifter utfärdades som klart reglerade hur dessa farliga gifter skall hanteras och förvaras. Den senaste händelsen i Göteborg, då stora mängder fenol strömmade ut ur en cistern, är enligt uppgift den största katastrofen i sitt slag i världen. Denna katastrof gav väl klart besked om vilka faror som kan drabba människor och miljö. Oftast är dessa anläggningar belägna i närheten av städer och tätorter. Det måste vara olämpligt att ha cisterner med fenol eller andra farliga gifter placerade strax intill tätbefolkade områden.

Att skapa absolut säkerhet i vad gäller förvaring av dessa gifter är sannolikt omöjligt, men de händelser som under senare tid inträffat bör ha visat behovet av att snabbt få fram förslag om åtgärder i förebyggande syfte. Bl. a. är en hög beredskap självfallet absolut nödvändig på alla platser där sådana varor förvaras. Här får exempelvis, enligt min mening, ekonomiska faktorer varken på kortare eller på längre sikt motverka att åtgärder snarast sätts in.

Vidare bör både anställda och allmänhet bibringas kunskaper om dessa ämnens verkningar och vilka personliga skyddsåtgärder som man i första hand bör vidtaga, om olyckor av detta slag skulle inträffa i framtiden.

En utredning bör tillsättas snarast som får till uppgift att framlägga förslag om åtgärder i vad gäller förvarande av dessa farliga kemiska

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om åtgärder mot
riskerna vid förva-
ring m. m. av gifter*

preparat; det gäller självfallet även transportsidan. Det är också enligt min mening viktigt att en omedelbar översyn göres av de nuvarande förvaringsplatserna för speciellt giftiga och miljöfarliga produkter.

Fru RYDING (vpk):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret på min enkla fråga, som givetvis också gällde fenololyckan i Göteborg. Enligt vad som hittills har framkommit vid undersökningar av explosionen tycks inte något fel ha begåtts någonstans. Ingenting tyder på att man har brutit mot några säkerhetsföreskrifter. Men då ett sådant farligt olyckstillbud ändå sker måste det vara helt otillräckliga säkerhetsbestämmelser som gäller, för med tillräckliga säkerhetsbestämmelser, som verkligen följs, uppstår inte sådana katastroftillbud som det i Göteborg. Alla frågar sig också: Hur kunde olyckan ske?

Den förstörda cisternen uppges ha varit inspekterad och underhållen så sent som i somras. Här måste väl också någonting ha varit otillräckligt, eftersom den sprängdes vid olyckan.

Vad som har framkommit efter katastroftillbudet är att beredskapen emot sådana här giftkatastrofer, när de nu sker, är verkligt usel. Lagring av gifter omges inte ens av samma restriktivitet som lagring av oljor. Staten har underlåtit att i tid gå in på detta område med mer rigorösa föreskrifter. Giftförordningen, som nämns i svaret, talar om att t. ex. fenol skall låsas in och inte förvaras ihop med livsmedel osv.

När nu detta farliga gift har runnit ut, vad sker då? Några föreskrifter om hur man skall hantera det finns tydligen inte alls. I Göteborg har man lagt upp detta gift i gamla, utrangerade pråmar, som man har placerat i närheten av både arbetsplatser och bostäder. Sedan påstår myndigheterna i Göteborg, när t. ex. hamnarbetarna vägrar att jobba i närheten av dessa pråmar, att "det inte finns skymten av någon som helst fara". Man tror sig ha fått de här utrangerade gamla pråmarna i gott skick, säger man, genom att lägga lera i hottnen för att inte läckage skulle uppstå. Yrkesinspektionen vet inte ens om, att dessa pråmar skall besiktigas av denna instans, utan tror att det är sjöfartsinspektionen som skall ha det på sin lott, och så sker ingen inspektion alls.

Det är faktiskt upprörande och skandalösa förhållanden som har blottats i samband med denna farliga olycka. Med katastrofen i Danmark för något år sedan i gott minne borde väl myndigheterna för länge sedan ha insett riskerna.

Nu sägs det i svaret att det kommer lagstiftning i år, och det är bra. Vi får bara hoppas att den lagstiftningen blir tillräcklig och att det inte inträffar andra, ohyggliga katastrofer innan vi har fått tillräckligt rigorösa bestämmelser. Vi måste se allvarligt på det här problemet. Det kunde ha blivit en fasansfull katastrof i Göteborg, och sådant hot skall vi inte behöva leva med vidare.

Herr HUGOSSON (s):

Herr talman! Först vill jag tacka statsrådet för svaret på frågan. Även min fråga var naturligtvis föranledd av det katastroftillbud som olycks-
händelsen i Göteborg innebar.

Svaret är utomordentligt positivt och glädjande, eftersom vi i svaret får veta att vi i februari månad kommer att få på riksdagens bord ett förslag till ny allmän lag om hälso- och miljöfarliga varor samt att vi också under vårriksdagen får ett lagförslag om reglering när det gäller transport på våra vägar av farligt gods.

Under senare år har intresset ökat för hur man skall handha det här farliga godset och det är inte underligt. Det är en följd av den ökade användningen inom industrin av miljöfarliga gifter.

Det har sagts att olyckshändelsen i Göteborg var världens största fenolutsläpp, men man kan inte påstå att den var världens största katastrof på området. Det blev nämligen ingen katastrof på grund av en relativt god beredskap. Enligt uppgift är det 20–30 torskar som har dött. Men olyckshändelsen som sådan tyder ju på att det finns anledning att få fram bättre lagstiftning, bättre regler för hur man hanterar sådana här varor. När det gäller det förslag som vi har att vänta om transport av miljöfarligt gods har jag haft möjlighet att ta del av utredningen, och jag förmodar att lagförslaget kommer att bygga på den utredningen.

I fråga om förvaring av dessa gifter önskar man att det blir ordentliga bestämmelser som innebär att tankar och cisterner, där gifter, gaser och farliga vätskor förvaras, får en sådan konstruktion att olyckstillbud i likhet med det som inträffade i Göteborg inte kan upprepas i framtiden.

Men jag vill något reagera när det sägs att det inte fanns någon katastrofberedskap. Jag skulle vilja säga att det var tur att den här olyckshändelsen ändå inträffade inom ett område där man har en katastrofberedskap. På grund av att det fanns en katastrofberedskap var brandmyndigheterna och andra myndigheter på platsen mycket kort tid efter det att olyckan hade inträffat. Genom ett utomordentligt arbete av brandpersonal och annan personal lyckades man undvika en katastrof. Det kunde ha blivit en katastrof, men genom att man snabbt kom till städes blev det ingen katastrof.

Det är emellertid glädjande att vi får förslag till lagstiftning mycket snart.

Herr ÅBERG (fp):

Herr talman! Också jag ber att få tacka för svaret. Min fråga har, liksom de övriga frågorna i detta sammanhang, som bakgrund det olyckstillbud som inträffade i Göteborg genom fenolutsläppet.

De rent allmänna aspekterna på detta fenolutsläpp, som givetvis inrymde och fortfarande inrymmer kolossala risker, skall jag inte närmare beröra, eftersom de övriga frågeställarna har gjort det. Jag vill bara peka på en av de biverkningar som tyvärr alltid tycks följa med olyckor där gifter eller kemikalier är inblandade genom att fisken kommer in i bilden.

Herr Hugosson sade att vad som hände i det här fallet var att 20–30 torskar dog. Det tycks vara tillräckligt för att massmedia skall kunna vidarebefordra nyheten till allmänheten på ett sådant sätt att folk reagerar negativt mot allt vad fisk heter. Den ena gången efter den andra har vi fått uppleva detta.

Vi som representerar fiskerinäringen är naturligtvis lika angelägna som andra att det sker en begränsning av möjligheterna till olyckor i stil med

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om åtgärder mot
riskerna vid förva-
ring m. m. av gifter*

vad som hände i Göteborg. Samtidigt måste man begära att det blir någon balans i nyhetsförmedlingen när sådant här händer. Samma sak har inträffat beträffande transportfrågorna, exempelvis vid olyckan i Danmark; fortfarande håller man på och visar fiskar som dog vid det utsläpp som då blev följden. Det är ju på det viset att en fisk som uppehåller sig i ett relativt begränsat vattendrag inte har möjlighet att fly utan dör vid en sådan här olycka och då är lätt att fånga upp och fotografera. Andra djur och människor kan sätta sig i säkerhet när det händer någonting.

Jag måste reagera mot att det har blivit på detta sätt när det gäller sådana här utsläpp. Jag hoppas att den lagstiftning som herr statsrådet utlovar skall kunna få det positiva med sig att man kan minska riskerna både när det gäller utsläpp och när det gäller de biverkningar som därav följer.

Herr statsrådet NILSSON:

Herr talman! Vi har ju ingen möjlighet att här i riksdagen nu diskutera orsakerna till vad som hände i Göteborg och vad som eventuellt kan ha brustit där. Det pågår, som jag antar att alla frågeställarna vet, en noggrann undersökning under ledning av länsstyrelsen och under medverkan av de övriga myndigheter som är ansvariga för tillämpningen av de bestämmelser som gäller på området, och när den undersökningen är slutförd — såvitt jag vet har den hittills inte kommit fram till något resultat i fråga om orsakerna — är det dags att dra slutsatser på det här speciella området.

När det gäller gifter finns det inte någon så begränsad regel för förvaringen som fru Ryding antydde. Jag refererade redan i mitt svar den allmänna bestämmelse som gäller för förvaring av gifter. Sedan är det självklart att i och med tillväxten av antalet gifter i samhället skapas det ständigt nya problem, och därmed måste samhällets resurser ökas både när det gäller lagstiftningen och när det gäller organisationen. Jag tycker att det jag anfört i mitt svar visar — det är också ett svar på herr Bengtssons i Göteborg propå om utredning — att samhället verkligen är aktivt och försöker följa utvecklingen här.

Jag kan väl säga beträffande tillämpningen av giftförordningen — bara för att peka på vilket problem det rör sig om — att det enligt uppgift är fråga om tusentals olika ämnen som alltså i och för sig skulle kunna kräva olika bestämmelser. Men den nya lagstiftning som vi tänker föreslå skall ge ökade möjligheter för myndigheterna att följa utvecklingen och att ingripa med preciserade bestämmelser, konkreta råd och anvisningar till dem som handhar den praktiska tillämpningen.

Herr ÅBERG (fp):

Herr talman! En kort fråga!

I svaret från statsrådet talas det om två utredningar och om de förslag som så småningom skall läggas på riksdagens bord. I det ena fallet — när det gäller lag om hälso- och miljöfarliga varor — talas om att ett lagförslag skall framläggas, men när det gäller transporterna sägs ingenting om något lagförslag utan bara att det skall framläggas förslag. Får jag fråga: Rör det sig även på transportsidan om en lagstiftning? Det tycks syndas kolossalt

härvidlag, och det behövs nog en skärpt lagstiftning, om icke dessa gifttransporter skall fortsätta att vara så farliga som de nu är.

Fru RYDING (vpk):

Herr talman! Det finns fortfarande kvar fenol i tankar i Göteborg. Folk frågar sig givetvis: Är dessa tankar säkra eller skall vi befara att också de springer läck?

Till herr Hugosson, som gick in på vad jag yttrat om beredskapen, vill jag säga att jag inte på något sätt underkänt det utomordentligt fina arbete som brandmännen och brandberedskapen gjorde i detta fall. Vad jag anmärkte på var beredskapen i allmänhet för giftkatastrofer – den anser jag är otillräcklig.

Sedan vill jag fråga: Är det inte så att folk i allmänhet och inte minst våra myndigheter har en alldeles för knapphändig kunskap om de nya miljögifterna och därför inte är beredda att behandla dem på rätt sätt? Tänker statsmakterna hjälpa till att sprida den upplysning som behövs, inte bara till de handhavande myndigheterna utan också till dem som måste handskas och transportera dessa gifter?

Jag har här ett klipp ur Arbetarbladet i Gävle, i vilket det talas om att en bil med fenollast blev hejdad av polisen vid en s. k. flygande besiktning. Det var alldeles oerhört vad den bilen såg ut! Den hade inte täta skott i tankvagnen, den var utrustad med sommardäck, den hade inte något underredsskydd, och den var över huvud taget i sådant skick att den knappast hade kunnat få köra på våra vägar med vanlig, ofarlig last. Men tankbilen transporterade fenol!

Vad tänker man göra för att öka kunskaperna, så att inte sådant händer i fortsättningen?

Herr HUGOSSON (s):

Herr talman! Jag är inte kemist, fru Ryding, men jag vet att fenol inte kan explodera. Och det var ingen explosion det gällde, utan det var ett övertryck som gjorde att tanken brast. Det spelar emellertid i och för sig mindre roll. Men genom olyckan har man blivit påmind om att den lagstiftning, som vi i dag hört är på väg, är helt nödvändig. Tillverkning, transport och förbrukning av giftiga produkter inom industrin utgör ständigt ett hot mot vårt samhälle, och riskerna kommer att öka successivt, eftersom förbrukningen av dessa gifter ökar i industriproduktionen. Man kan inte undgå att med fasa tänka på vad som kunde ha hänt i Göteborg, om det hade rått andra väderleksförhållanden.

I anslutning till vad fru Ryding anförde om beredskapen vill jag sedan säga att den fungerade bra i Göteborg, men rent allmänt har vi anledning hysa oro för den totala beredskapen i landet. Man använder t. ex. klorgas vid de flesta reningsverk, och vad händer om det uppstår ett klorgasutsläpp? Därför är det nödvändigt att den lagstiftning som nu har signalerats kompletteras med bättre regler som gör det möjligt att hålla en god beredskap om och när denna typ av olyckor inträffar – och var de än inträffar i landet.

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

*Om åtgärder mot
riskerna vid förva-
ring m. m. av gifter*

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. inrättandet av
ett statens institut
för finsk-svensk
kursverksamhet i
Haparanda*

Herr statsrådet NILSSON:

Herr talman! På herr Åbergs fråga vill jag svara att jag just nu inte kan tala om vilken författningsmässig reglering som blir en följd av det utredningsförslag som lagts fram beträffande transporter. Där finns det en del alternativa lösningar som gör att jag inte för dagen kan lämna något besked. Men klart är att vi skall införa sådana regler att den önskade ordningen blir en realitet.

När det gäller bristen på kunskaper och frågan om beredskapen tror jag att jag i båda fallen vågar hänvisa till den aviserade propositionen, som inte bara innehåller förslag till ny lagstiftning utan också förslag till organisatoriska åtgärder. Det kommer att bli en organisation som syftar till att sprida kunskaper både till allmänheten och till de handhavande myndigheterna. Och till det senare hör naturligtvis också kunskaper om vad myndigheterna behöver vidta för åtgärder för att öka beredskapen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 15 Ang. inrättandet av ett statens institut för finsk-svensk kursverksamhet i Haparanda

Herr statsrådet MOBERG erhöll ordet för att besvara herr *Peterssons* i Gäddvik (m) i kammarens protokoll för den 16 januari intagna fråga, nr 30, och anförde:

Herr talman! Herr Petersson i Gäddvik har frågat mig, när jag förväntar att skolöverstyrelsens förslag om inrättande av ett statens institut för finsk-svensk kursverksamhet i Haparanda kan bli föremål för beslut.

Svaret är: Under vårriksdagen.

Herr PETERSSON i Gäddvik (m):

Herr talman! Jag vill på vanligt sätt tacka statsrådet Moberg för svaret på min fråga. Jag tycker dock att svaret visar vilken lek med ord detta vårt sätt att få ställa enkla frågor onekligen inbjuder till. Jag tycker att statsrådet har anledning att förklara sig litet närmare.

Frågan om fortsatt verksamhet i Haparanda seminarium är mycket betydelsefull för Haparanda, och den har engagerat riksdagsmän i många partier och landsdelar under en följd av år. Jag vill erinra om att 1971 års riksdag påpekade önskvärheten av att en ersättning för seminarieverksamheten i någon form skulle tillföras Haparanda. SÖ har på statsrådet Mobergs uppdrag gjort en utredning som nu har redovisats. Den är också omnämnd i statsverkspropositionen, och så långt låter allt bra. Men i fredags, den 19 januari, kom en generaldirektör i Riksförbundet Finska föreningar till Haparanda och berättade att svenska staten träffat ett avtal om överlåtelse med nyttjanderätt under femton år av seminariebyggnaden i Haparanda till Riksförbundet Finska föreningar. Han berättade vidare att förberedelserna har pågått i ett och ett halvt års tid och att avtalet undertecknades i tisdags.

Man frågar sig då vad det egentligen är som håller på att hända i

Haparanda. Allt jag sett av handläggningen av frågan om ersättningsverksamhet för seminariet i Haparanda har givit mig en känsla av att handläggningen varit nyckfull och allt annat än välplanerad.

Herr statsrådet MOBERG:

Herr talman! Om man frågar efter en tidpunkt, så får man ett svar på den frågan. Det är verkligen inte en lek med ord – det är kanske frågaren som leker med ord och inte svararen.

I den särproposition om vuxenutbildningen som jag framlägger om en dryg månad tas sakbehandlingen av den här frågan upp. Det herr Petersson i Gäddvik sist nämnde känner jag inte till. Däremot har jag i samband med att den finske undervisningsministern deltog i ett möte i den nordiska ministerkommittén i december i fjol låtit meddela att jag har för avsikt att i denna proposition föreslå att en folkhögskola för finska invandrare inrättas. Det är de fakta som är allmänt kända.

Jag har svårt att förstå att det sätt varpå vi hittills handlagt denna fråga skulle vara uttryck för någon nonchalans, som herr Petersson i Gäddvik försöker göra gällande.

Herr PETERSSON i Gäddvik (m):

Herr talman! Riksdagen, som begärt frågans utredning, har fått redovisningen att SÖ har utrett frågan och att det skall framläggas ett förslag. Sedan kan man i tidningen läsa ett uttalande av en generaldirektör i en förening om att man arbetat på förberedelserna för ett avtal i ett och ett halvt års tid och att föreningen med staten nu träffat ett avtal som innebär att staten överläter seminariebyggnaden till föreningen med nyttjanderätt på femton år. Vad kvarstår då till den proposition som riksdagen senare skall få? Eller vill statsrådet bestrida de uppgifter som generaldirektör Pöysälä här har lämnat?

Herr statsrådet MOBERG:

Herr talman! Jag kan verkligen inte diskutera vad en ordförande i en privat förening uttalar i en lokaltidning.

Herr PETERSSON i Gäddvik (m):

Herr talman! Jag vill påpeka för statsrådet att intervjun enligt uppgifter i tidningen också kommer att sändas i TV i ett tio minuter långt program. Då kanske statsrådet får tillfälle att ta del av den.

Men statsrådet dementerar inte uppgiften att ett avtal har träffats med den här finska föreningen.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 16 Ang. flyttningen av SJ:s elektrobyggnadsavdelning från Nässjö, m. m.

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att i ett sammanhang besvara dels herr *Gustavssons* i Nässjö (s) och fröken *Hörléns* (fp) i kammarens protokoll för den 16 januari intagna frågor, nr

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. flyttningen av
SJ:s elektrobygg-
nadsavdelning från
Nässjö, m. m.*

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. flyttningen av
SJ:s elektrobygg-
nadsavdelning från
Nässjö, m. m.*

26 respektive 31, dels herr *Johanssons* i Skärstad (c) i kammarens protokoll för den 18 januari intagna fråga, nr 35, och dels herrar *Björcks* i Nässjö (m) och *Lothigiuss'* (m) i kammarens protokoll för den 16 januari intagna frågor, nr 23 respektive 25, och anförde:

Herr talman! Herr Gustavsson i Nässjö har frågat mig om jag för kammaren vill redovisa min syn på det nu offentliggjorda förslaget om flyttning av SJ:s elektrobyggnadsavdelning från Nässjö och dess konsekvenser för anställda och kommun.

Fröken Hörnlén har frågat mig på vilket sätt jag anser att samråd med berörd personal bör ske, innan organisatoriska förändringar inom SJ vidtas.

Herr Johansson i Skärstad har frågat mig om regeringen ämnar pröva lämpligheten av SJ:s beslut att lägga ner elektrobyggnadsavdelningen i Nässjö.

Herr Björck i Nässjö har frågat mig om jag ämnar vidta några åtgärder för att kompensera Nässjö kommun för den aviserade kraftiga nedskärningen av SJ:s verksamhet där, exempelvis i form av någon statlig lokalisering.

Herr Lothigiuss har frågat mig om inte staten bör uppträda som mönsterarbetsgivare vid omorganisation av statlig verksamhet.

Den regionala administrationen av SJ:s byggnads- och underhållsverksamhet avseende fasta anläggningar sker normalt genom bandistriktens försorg. Ett undantag härifrån utgör vissa investeringsarbeten avseende kontaktlednings-, tele- och signalsäkerhetsanläggningar som handhas av SJ:s elektrobyggnadsavdelning i Nässjö. Genom sina arbetslag svarar avdelningen sålunda för en landsomfattande ny- och ombyggnad av starkströms-, signal- och teleanläggningar. Dessutom svarar avdelningen för en till Nässjö lokaliserad verkstad och för SJ:s centrala lagerhållning av el- och signalmaterial samt kabel. Den SJ-personal – sammanlagt ca 280 man – som sysselsätts vid avdelningen fördelar sig med 44 man på administration, med 55 man på verkstad och förråd i Nässjö samt med 181 man på arbetslagen.

Med sikte på ett samordnat handhavande i bandistriktens regi av alla slag av arbeten som avser spår- samt kontaktlednings-, signal- och teleanläggningar har inom SJ utarbetats ett förslag till omorganisation, som innebär att elektrobyggnadsavdelningens anläggningsuppgifter förs över till bandistriktet. Därigenom beräknas behovet av administrativ personal minska med 20–30 man. Det är det antal befattningshavare, för vilka det skulle bli aktuellt att flytta från Nässjö.

Innan den organisationsundersökning påbörjades som ligger till grund för förslaget har de anställda vid elektrobyggnadsavdelningen på sedvanligt sätt informerats. Vidare gäller att det nu utarbetade organisationsförslaget tillställts all berörd personal. Någon slutlig ställning i frågan kommer inte att tas innan personalorganisationerna avgett sina yttranden.

Enligt vad jag har inhämtat är SJ och berörda personalorganisationer helt överens om en sådan handläggningsordning.

I anslutning till herr Johanssons i Skärstad fråga kan konstateras att det här gäller ett organisationsärende om vilket SJ självt har att besluta.

Givetvis finns möjlighet att i sedvanlig ordning anföra besvär över ett kommande beslut av SJ i frågan.

Herr Björcks i Nässjö fråga förefaller alltför tidigt väckt, eftersom organisationsärendet alltför är föremål för beredning inom SJ.

Herr GUSTAVSSON i Nässjö (s):

Herr talman! Jag vill först tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Jag är glad över att kommunikationsministern dementerar uppgiften att ett 80-tal anställda skulle behöva flytta från Nässjö om förslaget genomförs. Utredningen säger dock att arbetslagen skall överföras till bandistrikten, och då föreligger alltså en fara för förflyttning. Statsrådets uttalanden här tar jag som ett uttryck för att någon påtvingad förflyttning av denna personal inte blir aktuell.

Bakgrunden till frågan är naturligtvis också den minskning av statliga sysselsättningstillfällena som vi upplevt under senare år. Antalet anställda vid SJ i Nässjö var i början av 1960-talet omkring 1 400 man. I dag är antalet 1 000.

Förflyttningen av televerkets ingenjörskontor och Tobaksbolaget samt polisdistriktets förläggning är andra exempel på åtgärder på den statliga sidan som resulterat i en minskning av antalet sysselsättningstillfällena.

I detta konkreta fall kan vi konstatera att det kvarstår problem för den administrativa personalen i Nässjö. Ett alternativ till den av utredningen föreslagna lösningen, vilket Nässjö arbetarekommun tidigare pekat på och Nässjö kommun anknutit till, är att lokalisera även den centrala administrationen för denna enhet från Stockholm till Nässjö. Jag förutsätter att man överväger också denna möjlighet.

De fackliga organisationerna, som jag vet att statsrådet gärna lyssnar till, har i brev till SJ:s centralförvaltning avstyrkt organisationsförslaget. De återkommer sedan med detaljerade synpunkter.

Jag vill här också uttrycka förhoppningen att statsrådet, innan några ändringar görs, tar del av och noggrant prövar ärendet. Jag har nämligen i ett samlat samhälleligt sammanhang svårt att se att SJ:s förslag rimmar med exempelvis regeringens regionalpolitiska målsättningar, speciellt i ett fall som detta där utredningen inte redovisar det ekonomiska utfallet av organisationsförändringen.

För de anställda vid elektrobyggnadsavdelningen är det naturligtvis ingen tröst att — som exempelvis Anders Björck gör i sin fråga — diskutera alternativa lokaliseringar. Det bör ske i annat sammanhang. För de anställda är det viktigt att de får ha sina arbeten kvar i Nässjö, och på den punkten hoppas jag att statsrådet senare ger de anställda sitt stöd.

Till slut. Man kan bara beklaga nedtrappningen av statliga sysselsättningstillfällena i Nässjö. Men samtidigt skall man komma ihåg att problem har skapats vid inskränkningar inom det privata näringslivet. Tyvärr saknar samhället i dag den önskvärda möjligheten att styra det privata näringslivet i dessa avseenden. De regionalpolitiska förslag som regeringen aviserat till våren hoppas jag har ett sådant innehåll att samhället och de anställda får ökade möjligheter att påverka och styra utvecklingen.

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. flyttningen av
SJ:s elektrobygg-
nadsavdelning från
Nässjö, m. m.*

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. flyttningen av
SJ:s elektrobygg-
nadsavdelning från
Nässjö, m. m.*

Fröken HÖRLÉN (fp):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

I sådana situationer som kan exemplifieras med det som i dagarna hänt beträffande elektrobyggnadsavdelningen i Nässjö blir alltid frågan om informationen aktuell. Information behövs i två riktningar -- dels för att på ett arbetsdemokratiskt sätt hålla personalen underrättad om vad som är i görningen, dels för att inhämta synpunkter och ta del av erfarenheter som personalen kan ha att ge. Dessutom har naturligtvis kommunen av arbetsmarknadsskäl behov av information på ett så tidigt stadium som möjligt om förändringar i fråga om sysselsättningen.

I det aktuella fallet kom i mitten av mars 1972 ett skriftligt meddelande till chefen för elektrobyggnadsavdelningen i Nässjö om att en undersökning skulle göras vid elektrobyggnadsavdelningen i samband med utredningen om hur den interregionala bygg- och underhållsverksamheten skall inordnas i banavdelningens organisation. Därefter kom skriftlig information om hur utredningen skulle gå till, och detta ledde till att varje man någon gång i april fick lämna dagboksliknande redovisning för femminutersperioder om sitt arbete. På sensommaren gjordes någon intervju.

Någon annan information lämnades över huvud taget inte, inte heller till kommunen, förrän chefen för elektrobyggnadsavdelningen fick det mycket omskrivna brevet lördagen den 13 januari för att påföljande måndag förmiddag kunna ge de olika personalgrupperna information om förslaget till ny organisation av elektrobyggnadsavdelningen. Ännu har ingen personlig kontakt tagits mellan centralförvaltningen och de anställda enligt de uppgifter jag inhämtat i Nässjö.

Förslaget går i princip ut på en uppdelning av elektrobyggnadsavdelningen i Nässjö på åtta skilda distriktsenheter. Organisatoriska förändringar av det här slaget faller inom SJ:s befogenhetsområde, men det är klart att personalorganisationerna ställer sig undrande till bristen på kontakt mellan SJ:s ledning och personalen. Man finner medföljande PM ganska svag och bristfällig och efterlyser motiveringen till organisationsförändringen. Personalorganisationerna har anmodats inkomma med remissvar före den 1 februari, och även om tiden till dess är kort tycks det redan stå klart att man samstämmt går på avslagslinjen.

Jag vill fråga kommunikationsministern:

1. Borde inte ett statligt verk, när det gäller planläggningen av organisatoriska förändringar, på ett tidigt stadium ta personlig kontakt för ömsesidigt utbyte av synpunkter?

2. Vore det inte av psykologiska skäl sakligt klokare att i sådana här fall hålla kontinuerlig kontakt med personalen för att hos den lättare vinna gehör för sina förslag?

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Man känner starkt med Nässjö kommun och dess ledning med anledning av SJ:s beslut.

Jag behöver inte relatera vad som hänt tidigare -- det har de föregående talarna redan gjort. Jag vill endast säga att jag från pojkåren

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. flyttningen av
SJ:s elektrobyggnadsavdelning från
Nässjö, m. m.*

fram till nu haft tillfälle att följa utvecklingen i järnvägsmetropolen. Kommunens strävan har varit att skapa sysselsättningstillfällen och att ge en så god service som möjligt på olika områden. Det är lätt att förstå den oro som man nu känner. Jag skall bara understryka vad Åke Gustavsson sade, nämligen att om man gör en omorganisation för att utvinna någonting skulle det väl i utredningen ha funnits en ekonomisk redovisning.

Min fråga var om regeringen ämnar pröva lämpligheten av SJ:s beslut. Jag läste i tidningen i dag om dem som har uppvakttat kommunikationsministern, och de hade tydligen fått vissa förhoppningar när de träffade kommunikationsministern. Men i svaret har kommunikationsministern sagt att han inte kan påverka dessa beslut, utan det är SJ självt som fattar besluten. Då är det väl inte farligt att tala om kompensation; det kommer ju alltid fram i sådana här sammanhang.

Men vad som oroar människorna och ledningen i Nässjö kommun är om denna åtgärd är en fortsättning på vad som hänt under de senaste åren så att man kan riskera att få nya besked som kommer att minska de anställdas antal vid SJ i Nässjö.

Herr BJÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min fråga.

Jag vill först säga att jag inte tänker gå i någon polemik med herr Gustavsson i Nässjö. Jag tycker att den här frågan är alldeles för viktig för Nässjö och dess invånare för att göras till föremål för någon sorts partipolitiskt slagsmål.

Kommunikationsministern säger i sitt svar att min fråga synes honom vara för tidigt väckt. Jag tycker precis tvärtom. Den är egentligen alldeles för sent väckt. Det drabbar nu inte mig; jag har själv tagit upp frågan i andra sammanhang.

Nässjö började redan i mitten av 1960-talet mista en lång rad statliga aktiviteter. Här har redan nämnts att Tobaksbolaget flyttade till Malmö, varvid 160 anställda försvann, delar av televerket till Jönköping och polisen till Eksjö och delar av SJ till Växjö.

Finansminister Sträng lovade någon form av ersättningslokalisering för Nässjö redan när Tobaksbolaget flyttade för några år sedan. Av detta har vi hittills inte sett någonting, utan bara raka motsatsen. Jag betonar att det rör sig om statliga aktiviteter, varför självfallet staten har ett alldeles särskilt ansvar i detta avseende.

Jag tycker personligen, efter att ha läst igenom den gjorda utredningen, att på denna grund kan man inte fatta något beslut om att flytta elektrobyggnadsverksamheten från Nässjö. Utredningen är inte av den klassen att den erbjuder tillfredsställande underlag.

Det är naturligtvis min och många andras förhoppning i Nässjö att vi skall slippa en sådan här utflyttning. I stället borde det vara naturligt att lokalisera allt fler aktiviteter just på SJ-sidan till Nässjö i stället för att göra motsatsen.

Men skulle mot förmodan beslut fattas om elektrobyggnadsverksamhetens bortflyttande från Nässjö, är det verkligen nödvändigt att

statsmakterna på allvar tar itu med att få fram någon ersättningslokalisering för kommunen. Talet om regional balans i vårt land får inte vara ett tomt tal. Staten har här, som jag sade tidigare, i detta fall ett mycket betydande ansvar.

Herr LOTHIGIUS (m):

Herr talman! Också jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret på min enkla fråga.

Fröken Hörlén har tagit upp samma spörsmål, och om jag hade vetat det kunde jag ha besparat kommunikationsministern min fråga. Men nu är den ställd, och jag vill något kommentera det svar som kommunikationsministern givit, där det står att "de anställda vid elektrobyggnadsavdelningen på sedvanligt sätt informerats". Det heter vidare:

"Enligt vad jag har inhämtat är SJ och berörda personalorganisationer helt överens om en sådan handläggningsordning."

Nu var man inte överens om detta nere i Nässjö. Nässjö arbetarekommun har ju starkt kritiserat formerna för denna information och sagt att man inte på ett tillbörligt sätt har tagit kontakt med personerna där nere. Det bevisas t. ex. av att en frågeställare sagt att man trodde att det var fråga om 80 personer men att det i verkligheten gäller ett mindre antal. Likaså säger man från kommunen att man inte har informerats på det sätt som borde ha skett. I stället hade kommunen den uppfattningen att SJ skulle utöka verksamheten där nere och inte skära ner den på detta vis. Alltså har kommunikationerna inte fungerat riktigt som de skulle, och detta måste man påtala.

Jag måste fråga kommunikationsministern: Är det bristande kommunikationer mellan SJ och departementet som gör, att informationerna bl. a. vid detta tillfälle varit så dåliga? Jag kan aldrig tänka mig att det skulle ha inträffat, om SJ hade meddelat departementet om de tilltänkta åtgärderna. Då kunde ju departementschefen ha informerat SJ om hur man sköter sådana frågor.

Det finns nämligen, herr kommunikationsminister, en förtroendekris mellan SJ och svenska folket för närvarande, och händelser av denna karaktär förvärrar denna kris. I stället skulle det vara angeläget att försöka finna samarbetsformer, som gör att sådana händelser naturligt klaras upp. Det är därför man nere i Nässjö har den uppfattningen att SJ, som skall vara en mönsterarbetsgivare, verkligen inte har visat detta i det aktuella sammanhanget.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Jag vill allra först säga att vi skall akta oss för att i denna debatt krångla till frågan. De missförstånd av olika slag som den hittills orsakat är helt tillräckliga.

Låt mig härefter först uttala den förhoppningen att alla de fem frågeställarna är överens med mig om att statens järnvägar har en skyldighet att ständigt syssla med undersökning av sin verksamhet, att inom ramen för sina befogenheter och skyldigheter göra undersökningar om verksamheten för att kunna ge regering och riksdag fortlöpande underrättelser om verksamhetens betingelser, möjligheterna till rationali-

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. flyttningen av
SJ:s elektrobygg-
nadsavdelning från
Nässjö, m. m.*

seringar och andra ting, som kan förbättra det ekonomiska läget för SJ, utan att fördenskull åsidosätta alla andra hänsyn som skall tas till personal och annat. Om någon har en annan uppfattning i denna fråga, är jag tacksam att få del av den.

Frågan har sedan ställts huruvida personalen och andra i Nässjö underrättats om det som skulle kunna tänkas ske. Låt mig mycket snabbt, herr talman, konstatera att frågan om viss omorganisation av elektrobyggnadsavdelningen i Nässjö väcktes inom centralförvaltningen. Den första informationen lämnades av chefen för banavdelningen den 24 mars i fjol till chefen i Nässjö. Denne informerade sedan den lokala företagsnämnden i Nässjö. Alla anställda vid elektrobyggnadsavdelningen fick ett personligt meddelande om detta. Information har sedan lämnats i övrigt också på olika sätt, som jag av tidsskäl inte hinner gå in på.

Här har alltså varit tid för information. Och märk väl att den tilltänkta förändringen skulle träda i kraft den 1 juli 1974. Det är alltså inte fråga om innevarande år, utan det är den 1 juli nästa år som förändringarna skulle kunna ske. Mitt svar på fröken Hörléns fråga, som samtidigt är ett påstående, blir en motfråga: Hur lång tid i förväg brukar privata företag varsla om tilltänkta nedläggningar?

Här börjar ett statligt företag informera personalen två år före den tilltänkta förändringen. Jag hoppas verkligen att det därmed har givits ett svar på herr Lothigius' fråga, om inte staten bör vara en mönsterarbetsgivare i sådana här sammanhang. Jo, herr Lothigius, genom den information som lämnats i denna fråga har staten ytterligare en gång bevisat sin egenskap av mönsterarbetsgivare när det gäller att i god tid vara ute och informera.

Jag ber, herr talman, att i nästa replik få återkomma till en del frågor.

Herr BJÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Herr kommunikationsministern har undvikit att ge något mera konkret svar på min fråga, om man planerar någon ersättningslokalisering för Nässjö ifall det här förslaget skulle genomföras. Jag vill verkligen understryka att detta är någonting som följs med allra största uppmärksamhet från Nässjös sida, helt enkelt därför att vi har mist så många statliga aktiviteter under de senaste åren. Det finns en väldigt stark oro för att detta kommer att fortsätta, och många frågar sig: Sitter det i något statsdepartement eller i något statligt verk just nu personer som håller på att utreda eller planera flyttning av ytterligare aktiviteter från Nässjö?

Har man i kanslihuset någon som helst helhetsbedömning av en kommuns situation? Eller tänker man fortsätta att låta den ena handen inte veta vad den andra gör? Och så står vi där plötsligt – kanske om ett halvår igen – och får reda på att någon annan statlig aktivitet inte längre skall finnas kvar i kommunen. Det är just sådana saker som jag anser det vara mycket viktigt att man har en helhetssyn på i kanslihuset.

När det gäller sysselsättningsläget i Nässjö skall vi komma ihåg att vi har klarat oss någorlunda hyggligt tack vare att man på den privata sidan expanderat så pass kraftigt som man har gjort.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. flyttningen av
SJ:s elektrobygg-
nadsavdelning från
Nässjö, m. m.*

Herr GUSTAVSSON i Nässjö (s):

Herr talman! Jag vill först säga till kommunikationsministern att jag naturligtvis tycker att det är rimligt att SJ gör fortlöpande undersökningar vad gäller organisation, ekonomiska utfall osv. Men vad som är litet förvånande i den här undersökningen är ju att man inte gör någon redovisning av det tänkta ekonomiska utfallet i händelse av en omorganisation. Jag anser – och där är vi säkert överens – att man i sådana här sammanhang också får ta regionalpolitiska hänsyn, men jag är inte säker på att den tänkta omorganisationen är riktig ens från företagsekonomiska synpunkter. Jag vill nämna den verksamhet som i dag pågår inom televerket, där man går i rakt omvänd riktning och arbetar på att få till stånd en centraliserad förrådshållning.

Till herr Björck i Nässjö vill jag säga att det inte är tack vare den privata industrin som vi kunnat hålla sysselsättningen uppe i Nässjö. Den privata industrin där har också skapat problem. Ett exempel på det är Tändsticksbolaget, där Anders Björck ju själv är anställd som rådgivare. När det företaget tog över WST i Forserum, minskade antalet anställda i Nässjö med 75 personer. Och jag kan ta andra exempel. Mejeriet i Nässjö har lagts ner. Det innebar en minskning med kanske 25 sysselsättnings-tillfällen.

Nu är det viktigt att klara problemen för dem som är anställda vid elektrobyggnadsavdelningen i Nässjö, och på den punkten hoppas jag att jag har kommunikationsministerns stöd.

Fröken HÖRLÉN (fp):

Herr talman! Beträffande jämförelserna mellan olika typer av företag när det gäller information till personalen vill jag bara erinra om att det är det statliga verket som vi i dag talar om. På den punkten tycks det vara något divergerande uppgifter om vilken typ av samråd som har skett.

Enligt de uppgifter jag fått har det hela tiden givits endast skriftlig information om den undersökning som skulle göras, däremot ingen rådplägnings på något sätt om hur det hela skulle lösas i framtiden. Att något samråd inte ägt rum har bekräftats ytterligare genom en förfrågan hos den centrala ledningen i ett av de berörda fackförbunden.

Jag vill tillägga att det inte enbart handlar om de människor som är bosatta i Nässjö utan också om de arbetslag som är förlagda ute i landet i övrigt vilka även riskerar att bli förflyttade genom denna omorganisation.

Informationen har inte heller blivit tydlig då det gäller motiveringen till den planerade omläggningen. Det är väl inte första gången som man efterlyser underlaget till de kalkyler som görs inom SJ.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Jag skall inte säga emot kommunikationsministern när det gäller de skyldigheter och rättigheter SJ har beträffande verksamheten, men jag har en känsla av att kommunikationsministern vinkar med kalla handen. Är det ett svar på min fråga med anledning av den oro personalen känner inför framtiden att man i Nässjö kan få besked om att ytterligare omständigheter kan komma att medföra en minskning av personalen vid SJ?

När det gäller informationen tror jag att vi skall hålla oss till vad som har hänt nu, och jag skall be att få citera vad Nässjö arbetarekommun vädjar om hos Olof Palme: "Vi kan inte acceptera att ett statligt verk handlar på ett sådant sätt att man, utan att kontakta sitt departement, lägger ett förslag, som går emot regeringens politiska strävanden. — — — Mot denna bakgrund och med tanke på att inga ekonomiska effekter redovisas i utredningen är utredningens förslag desto mer förvånande."

Det råder litet delade meningar om vad som har hänt.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Jag har faktiskt en vädjan till frågeställarna, som alla bor i det område som är aktuellt.

Det är fel att det skulle finnas ett förslag färdigt och antaget av SJ för denna organisationsförändring. Det finns ett *utredningsförslag*, och det är någonting annat, herr Johansson i Skärstad, än det som herr Johansson nämnde i sin förra replik när han sade att man känner starkt med Nässjö kommun i anledning av SJ:s *beslut*. Det är ett ännu starkare uttryck som herr Johansson tar i sin mun. Kan vi inte vara överens om att hjälpas åt med att nu åka till Nässjö — ni som har närmare dit än jag — och tala om gången för detta ärende?

Till att börja med föreligger ett förslag till en organisationsförändring. Om detta utredningsförslag har de anställda informerats, de har fått tillfälle att se själva förslaget. Nu skall förslaget antagligen gå till SJ:s ledning, och om det vinner gehör där kommer det att utmynna i ett statens järnvägars förslag till förändring av organisationen i Nässjö. Om detta förslag kommer sedan personalorganisationerna, de anställda och företagsnämnderna att underrättas. De anställda får då uttala sig om förslaget genom sina representanter. Har de erinringar, blir det i detta läge överläggningar mellan de anställda och SJ, innan något beslut i den ena eller andra riktningen fattas. Då får man försöka hitta övergångs-åtgärder i samverkan med de anställda.

Under tiden har kommunerna och de fackliga organisationerna möjlighet att komma till mig och anmäla sin oro. Men vi skall väl ändå inte kräva att kommunikationsministern, innan det över huvud taget finns ett färdigt förslag, skall gripa in i frågan och "sätta sig" på både de anställda, SJ och alla andra som är involverade. Är det någon av frågeställarna som föreslår kommunikationsministern att ingripa innan det finns ett förslag från SJ:s ledning?

Herr BJÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Jag tror inte att någon polemik mellan herr Gustavsson i Nässjö och mig gagnar saken — frågan är alldeles för viktig för en sådan polemik. Faktum kvarstår emellertid att det under 1960-talet har skett en betydande nedgång i fråga om de statliga arbetstillfällena i Nässjö, medan uppgången av de privata arbetstillfällena varit betydande — även om naturligtvis också de senare punktvis har minskat.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. flyttningen av
SJ:s elektrobygg-
nadsavdelning från
Nässjö, m. m.*

Herr LOTHIGIUS (m):

Herr talman! Jag är övertygad om att kommunikationsministern, när han ensam i sin kammare funderar igenom händelseförloppet i denna fråga, måste erkänna att den inte är särskilt skickligt skött. Om den hade varit det skulle reaktionen hos Nässjö kommun och hos personalen i Nässjö inte ha blivit så stark. Också från framstående socialdemokratiskt håll yttrades i tidningen att så skulle aldrig ett enskilt företag i dessa trakter bära sig åt. Jag är visserligen övertygad om att även en del enskilda företag gjort sig skyldiga till felaktiga förfaranden i liknande sammanhang och inte givit tillräckliga informationer, men det faktum att man har uttryckt sitt missnöje på det sätt som jag här har relaterat visar att SJ inte har handlat riktigt.

SJ skulle naturligtvis ha meddelat att man ville komma ned till Nässjö för att tillsammans med personalen och representanter för kommunen diskutera en del förändringar som övervägdes och sedan delge dem händelseutvecklingen i stället för att bara skicka en lapp till de anställda, vilket irriterade dem ganska mycket. SJ:s uppträdande var inte mönstergillt denna gång, herr kommunikationsminister, även om själva planläggningen är gjord på lång sikt — den kunde ha gjorts på annat sätt.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Kommunikationsministern sade att jag tog starka ord i min mun. Om man använder starka ord eller inte beror på hur allvarligt man tar på utredningar som lägger fram förslag. Vi får många sådana förslag här i kammaren, och det är en avvägningsfråga hur allyarligt vi betraktar dem.

Herr GUSTAVSSON i Nässjö (s):

Herr talman! Jag tror inte heller att någon polemik mellan Anders Björck och mig gagnar saken, men jag tycker att man skall akta sig för att generalisera så våldsamt som Anders Björck gjorde. Befolkningsminskningen i Nässjö 1971—1972 berodde i stor utsträckning på minskade sysselsättningstillfällen inom den privata industrin. Detta rimmar dåligt med länsplan 70 och den regionalpolitik som lagts fast. Härav drar jag den politiska slutsatsen att vi måste ge samhället ökat inflytande över näringslivet, om vi skall kunna utveckla regionalpolitiken i den riktning som är önskvärd bl. a. för Nässjö kommun.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Jag skall bara ta upp två saker.

Jag vet inte varifrån herr Lothigius har sin uppgift; jag har en annan uppgift, och vi får väl tillsammans forska i den detaljen. Jag har uppgiften att personalen den 5 april i fjol muntligen informerades om detta förslag. Herr Lothigius säger att informationen gavs i någon liten lapp som stacks till personalen. Uppgift står alltså mot uppgift. Någon av oss har rätt, och det kan vi klara ut utanför kammaren.

Jag vill instämna i vad herr Gustavsson i Nässjö vid två tillfällen har framhållit. Om förslaget skulle bli verklighet, vilket vi alltså ännu inte vet någonting om, är det viktigaste och riktigaste naturligtvis att SJ — eller

Kungl. Maj:t, om beslutet överklagas – som en grundläggande princip vid ställningstagandet har skyddet av och tryggheten för de anställda. Det är til syvende og sidst det allra viktigaste, om något skulle hända i denna fråga.

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

Ang. studeranderabatterna på SJ

Herr BJÖRCK i Nässjö (m):

Herr talman! Man kan hur länge som helst diskutera privat företagsamhet kontra statlig företagsamhet – faktum kvarstår ändå att huvudorsaken till befolkningsminskningen och stagnationen i Nässjös utveckling framför allt är det stora antalet minskade sysselsättningstillfällen på den statliga sidan. Det är bara att läsa innantill ur statistiken.

Herr GUSTAVSSON i Nässjö (s):

Herr talman! Detta gäller under inga omständigheter de två senaste årens befolkningsminskningar.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 17 Ang. studeranderabatterna på SJ

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr *Richardsons* (fp) i kammarens protokoll för den 11 januari intagna fråga, nr 2, och anförde:

Herr talman! Herr Richardson har frågat mig om jag är beredd att i samråd med utbildningsmyndigheter och studerandeorganisationer finna en lämplig lösning på frågan om studeranderabatter på SJ.

Som herr Richardson säkert känner till har jag nyligen uppvaktats av olika studerandeorganisationer i denna fråga. I avvaktan på resultatet av pågående överväganden är jag inte beredd att göra något uttalande.

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! Den som följt den ”privata hatkampanj” som Hasse Alfredson fört som följetong i Dagens Nyheter har fått en bestämd känsla av att svenska folkets förhållande till sina järnvägar inte är det allra bästa. Även om SJ-chefen parerade en del av attackerna kan man inte komma ifrån att någonting måste göras *åt* SJ och *för* SJ.

Jag vill bestämt hävda att mycket av det som Hasse Alfredson tog upp i sin kampanj – t. ex. att det var krångligt att få tillbaka på en biljett som man inte hade använt eller att det var dyrt att skicka en cykel till Tomelilla – är rena bagateller i jämförelse med det som kommer att drabba många tusental studerande, om SJ:s beslut att mycket starkt begränsa studeranderabatterna inte upphävs.

Detta beslut framstår i själva verket som ett attentat mot alla strävanden att främja vuxenutbildningen. Vi har en alldeles klar tendens till vidareutbildning bland dem som varit ute i förvärvslivet, och den tendensen sammanfaller ju helt med den officiella utbildningspolitiken. Enligt SCB:s beräkningar var inte mindre än var tredje nyinskriven vid universiteten hösten 1972 äldre än 24 år.

Men det är inte bara de som börjar studier efter en tids yrkesarbete som drabbas utan också många som efter skolgång och värnpliktstjänstgöring går direkt till högre studier. Jag har här en bunt skrivelser från olika studentkårer med uppgifter om åldersfördelningen. De visar att en mycket stor del av de studerande vid olika högskolor mister sina studeranderabatter.

Det är, herr talman, verkligen häpnadsväckande att en statlig myndighet så totalt kan bortse från de intressen andra myndigheter har. I det här fallet kan man verkligen tala om att den ena handen inte vet vad den andra gör eller kanske, rättare sagt, om att den gör tvärtemot vad den borde veta att den andra vill – för att nu inte tala om den suveräna nonchalansen gentemot studerandeorganisationerna. Överläggningar borde självfallet ha kommit till stånd, om man från SJ:s sida menar att rabatten missbrukas.

Reaktionen har blivit häftig. Beslutet är ett hån mot alla strävanden att vidga den högre utbildningen, sägs det i en skrivelse från en studentkår, och man kan gott hålla med.

Jag har frågat kommunikationsministern om han är beredd att i samråd med utbildningsmyndigheter och studerandeorganisationer finna en lämplig lösning. Som svar får jag veta att överväganden pågår. Det är verkligen inte särskilt klarläggande. Man får inte veta var dessa överväganden pågår och vilka som berörs. Tänker verkligen statsrådet Norling ta ställning till denna fråga utan att samråda med utbildningsmyndigheter och studerandeorganisationer?

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Nej, det tänker jag inte.

Herr RICHARDSON (fp):

Herr talman! Detta senaste svar låter mera uppmuntrande, och jag ber att få tacka för det. Jag hoppas verkligen att man kan finna en lösning som tillgodoser alla intressen. Det här är en vital fråga för utbildningspolitiken, och man kan också anlägga trafikpolitiska synpunkter på det hela. Effekten av en begränsning av studeranderabatterna skulle självfallet bli att många skulle åka bil och ett ökat bilåkande är väl inte någonting som kommunikationsministern strävar efter.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 18 Ang. prissättningen på service åt SJ:s resenärer

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr *Magnussons* i Kristinehamn (vpk) i kammarens protokoll för den 16 januari intagna fråga, nr 27, och anförde:

Herr talman! Herr Magnusson i Kristinehamn har frågat mig om SJ, vid anlitande av företag med uppgift att bereda SJ:s resenärer service, bör söka uppnå en såvitt möjligt prisbillig sådan.

Svaret är ja.

Torsdagen den
25 januari 1973*Ang. prissättningen
på service åt SJ:s
resenärer*

SJ strävar efter att ge resenärerna bra service till så låga priser som möjligt. För tågserveringen anlitar SJ sitt eget dotterföretag AB Trafikrestauranger (TR) och där det är driftmässigt och ekonomiskt fördelaktigt även andra företag.

I sammanhanget bör påpekas att kostnaderna för tågservering med hänsyn till bl. a. personalkostnaderna är väsentligt högre än vid stationär restaurangdrift, vilket självfallet påverkar prisnivån.

Herr MAGNUSSON i Kristinehamn (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Norling för svaret på min enkla fråga.

Statens järnvägars goodwill har ju varit föremål för en väldigt ingående diskussion, bl. a. förra veckan i vår största dagstidning. En av våra mest populära artister hade grava anmärkningar mot SJ:s sätt att sköta sitt fögderi. Många insändare har sedan instämt i de påståenden som då gjordes. Man reagerar främst mot de höga biljettpriserna och mot den som man anser allt sämre servicen.

Den här bilden av att allting när det gäller SJ blir sämre och sämre och dyrare och dyrare är naturligtvis inte så bra för SJ:s renommé. Sett från det perspektivet att en ökad andel av trafiken bör tillföras SJ är det alldeles tokigt. Att sedan serviceinrättningar, som SJ anlitar, genom sitt agerande i viss mån understryker den negativa bilden av SJ gör ju inte saken bättre. Det jag syftar på är AB Trafikrestauranger, som undan för undan försämrat sin service men framför allt flitigt har höjt priserna på senare tid. Enligt en artikel i Dagens Nyheter har man nyligen höjt dem igen med 10 procent. En bulle kostar nu 1:60, en tårtbit 3:15, en kopp te 2:15, och en portion köttbullar har stigit från 5:75 år 1969 till 10:50, påpekar tidningen.

Det är klart att de höga priserna i restaurangvagnarna är ett hinder för särskilt långväga resenärer som vill och behöver ha någonting till livs. Att intaga en måltid i restaurangvagnen blir för dem många gånger en omöjlighet. Redan köpet av tågbiljetten innebär ju en stor utgift. Det intrycket förstärks väl att det är den kategori resande som får sina resor betalda av företag eller institutioner av olika slag som också har råd att inta en måltid i restaurangvagnen. Det blir däremot allt svårare för lägre avlönade både att resa med tåg och att inta förtäring på tågen.

Vilka nu orsakerna är till de höga priserna i restaurangvagnarna kan jag inte uttala mig om. Det är möjligt att för höga administrativa kostnader vidlåder TR:s verksamhet. Redogörelser från TR:s sida tyder faktiskt på detta. Helt klart är emellertid att TR:s prispolitik rimmar illa med talet om att SJ skall vara hela folkets järnväg.

Det borde enligt min uppfattning vara en uppgift för SJ att göra det möjligt för de resande att erhålla förtäring till överkomligt pris. Kanske man kan sätta in automater där åtminstone drycker och smörgåsar kan erhållas? Man har tidigare i större utsträckning haft ambulerande servering. Kan man inte återgå mera till detta? Jag tror att många resenärer sätter värde på att få servering där de sitter. Det måste nog sägas, även om jag vet att många också gärna vill sitta vid ett bord.

Jag vill fråga statsrådet om statsrådets utsago – att SJ försöker ge

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. prissättningen
på service åt SJ:s
resenärer*

resenärerna service till så låga priser som möjligt – rimmar med den här bilden som nu rullas upp. Borde man inte försöka överväga ingripanden för att på något sätt hejda denna prisutveckling, som ändå inte går i demokratisk riktning?

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Jag har faktiskt försökt se efter, inte bara för ro skull utan på fullt allvar, hur förhållandet mellan servering vid stationär restaurangdrift och servering på tåg kostnadsmässigt ser ut i olika länder. Det är naturligtvis siffror som vi får ta med en viss reservation, men de kan ändå ha sitt givna intresse.

Det visar sig exempelvis att vid stationär restaurangdrift i Sverige drar personalkostnaderna ca 39 procent av den totala omsättningen för år 1971 medan de vid tågdriften drar 61 procent. Ser man på priset för tågservering i förhållande till motsvarande pris vid stationär restaurangdrift i en rad jämförbara länder, så visar det sig, om vi låter den stationära restaurangdriften betecknas med talet 100, att för 1971, som dessa siffror gäller, fick järnvägarna i Schweiz talet 125 – alltså 25 procent högre pris för tågserveringen än för servering vid stationär drift. Tyskland hade talet 118, Norge 115, Finland 115 och Sverige 108. Frankrike stod på samma tal – 100 – för såväl stationär drift som restaurangdrift på tåg. England låg under talet 100 och fick talet 90.

Jag upprepar att man naturligtvis inte får dra för långtgående slutsatser eller lita för mycket på dessa siffror. Men de ger ändå en liten inblick i att det inte bara i Sverige utan också i andra länder rör sig om betydligt större omkostnader – både personalkostnader och andra kostnader – när det gäller servering på tåg.

Herr MAGNUSSON i Kristinehamn (vpk):

Herr talman! Jag förstår att det är dyrare att bedriva sådan här verksamhet på tåg, bl. a. på grund av personalkostnaderna. Men vad jag är ute efter är ändå att tendensen är den att det blir svårare för de människor, som inte tillhör den kategori jag förut talat om, att frekventera restaurangvagnen och försöka få någonting till livs när de reser. Det är ju ingen vidare bra utveckling. Vi kan tänka oss exempelvis en familj på fyra personer som skall göra en längre resa. Det är alldeles givet att med de priser som TR nu tillämpar drar sig en sådan familj för att gå till restaurang- eller kafévagnen, även om man har behov av att inta förtäring. Man försöker väl i stället plocka med sig smörgåsar eller matsäck av något slag.

Det här gäller ju också äldre människor som dels tycker att det är dyrt att äta i serveringsvagnen, dels många gånger har svårt att gå långa sträckor i tåget. Jag vill understryka att jag tycker det är viktigt att alla människor kan ges service av detta slag – man skall ha möjlighet att få något slags förtäring – för annars blir det en odemokratisk utveckling på det här området. Det bidrar också till – alldeles onödigtvis enligt min mening – att ge en mörkare bild av SJ än nödvändigt. När man har fått den här utvecklingen, vad den sedan än beror på, borde man undersöka om man inte kan finna former för att ordna billigare servering på tågen.

Överläggningen var härmed slutad.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. reklam för
partipolitiska tid-
skrifter på post-
kontor*

Herr kommunikationsministern NORLING erhöll ordet för att besvara herr *Perssons* i Heden (c) i kammarens protokoll för den 16 januari intagna fråga, nr 29, och anförde:

Herr talman! Herr Persson i Heden har frågat mig om jag anser det vara tillfredsställande med partipolitisk propaganda på postkontoren genom att det ges möjlighet att göra reklam för partipolitiska tidskrifter.

Av de affischplatser som finns på postanstalterna är vissa förbehållna postverkets egen information och reklam, medan vissa andra upplåtits till en entreprenör för kommersiell affischering. I det avtal som träffats mellan postverket och entreprenören finns vissa regler om affischeringens karaktär och innehåll. Enligt avtalet är bl. a. reklam för tobak, vin och sprit samt politisk propaganda förbjuden.

Jag anser att postverket har gjort en rimlig gränsdragning när det gäller den affischering som kan tillåtas på postanstalterna. Någon partipolitisk propaganda har inte heller förekommit i detta sammanhang. Reklam för tidskrifter kan enligt min uppfattning rimligen inte betraktas som partipolitisk propaganda.

Herr PERSSON i Heden (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Norling för svaret på min fråga.

Man blev minst sagt förvånad när man inträdde på postkontor på olika platser här i landet och i blickfånget mötte en färggrann affisch med bilden av herrar Palme och Sträng samt fru Myrdal i nära nog naturlig storlek och givetvis också med röd text. Postkunder frågade sig allmänt vad som var orsaken till denna politiska propaganda på våra postkontor och vem som hade gett tillstånd därtill.

Vid en förfrågan hos postverket har meddelats att reklamen på postkontoren är utarrenderad till annonsbyråer och att postverket sålunda inte har något med detta att göra. Som statsrådet sade finns det för den reklamen bestämmelser som bl. a. förbjuder partipolitisk propaganda, reklam för rusdrycker etc. Men är det inte partipolitisk propaganda, när man ute i foajén får se en stor affisch med bild av företrädare för vårt lands största parti och med bokstaven s i rött inom parentes? Självfallet uppfattar alla detta som partipolitisk propaganda.

Vem kontrollerar att de bestämmelser som finns för reklamen verkligen åtlids? Vem arrenderar ut dessa affischplatser, och hur kan man påtala och beivra om någon går utanför de statuter och bestämmelser som fastställts för reklamen? Jag hävdar med bestämdhet att det här har gjorts övertramp. Och jag säger det alldeles oavsett vilket parti som står för den reklam det här gäller. Men jag har aldrig på något postkontor mött någon affischreklam med bilder av herrar Fällidin, Bohman eller Helén. Man måste ha en underlig uppfattning om politisk propaganda, herr statsråd, om man påstår att detta inte är partipolitisk reklam.

Slutligen vill jag säga att partipolitisk propaganda på offentliga statliga serviceinrättningar ju förekommer allmänt i enpartistater, men Sverige bör förskonas från det.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. reklam för
partipolitiska tid-
skrifter på post-
kontor*

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Jag vill säga till herr Persson i Heden att det väl inte är värt att dra upp varvtalet alltför högt i denna fråga, och vi skall väl inte gripas av politisk frossa. Om centerpartiet – i första hand då herr Persson i Heden – är på väg att gripas av sådan frossa fastän det ännu är många månader kvar till valet, så är det att beklaga.

Inte förrän socialdemokraternas tidning Aktuellt i politiken fick en reklamplats på posten upptäckte herr Persson i Heden den affischering som där sker. Trots att herr Persson säkerligen har gjort många besök på postanstalterna här i landet har han aldrig under de tio år som denna reklamverksamhet pågått kunnat upptäcka något annat fall av det som han nu helt oriktigt kallar för politisk propaganda. Har herr Persson aldrig sett att den borgerliga dagstidningen Dagens Nyheter av och till har annonserat på postanstalten? Vad är det som gör att herr Persson just nu, när tidningen Aktuellt i politiken har annonserat i enlighet med de regler och statuter som gäller, så klart och tydligt har upptäckt vad som pågår? Nej, herr Persson i Heden, så bör man inte och skall man inte agera! Det är alldeles onödigt. Här har annonseringen skett med klart iakttagande av de regler som gäller.

En följd av poststyrelsens ställningstagande är givetvis att även tidskrifter med annan politisk färg får försöka värva abonnenter och läsare genom att hyra in sig i den kommersiella affischeringen på postanstalterna. Den har som sagt pågått i tio år. Ta det därför lugnt, herr Persson i Heden. Och om så skulle vara att en bild av herr Fäldin skulle lysa upp våra postanstalter, så kan jag försäkra att jag inte kommer att ställa någon fråga till herr Persson vare sig här i kammaren eller någon annanstans om vad detta kan bero på.

Herr PERSSON i Heden (c):

Herr talman! Nej, herr statsråd, jag har inte gripits av politisk frossa, utan jag vill bara ha våra postkontor befriade från politisk propaganda. Jag har aldrig tidigare sett någonting som jag betraktar som politisk propaganda på våra postkontor här i landet!

Jag ifrågasätter givetvis inte herr statsrådets ord om att det förekommit att Dagens Nyheter har annonserat om sin tidning på postkontoren, men jag föreställer mig att man inte har gjort det med sådana affischer som här talas om, dvs. i det fallet med bild av folkpartiets främste företrädare. Även reklamens utformning kan i detta fall väcka anstöt. Jag understryker att det inte spelar någon roll vilket parti det är som gör denna propaganda – jag reagerar vilket det än är. Det skall inte förekomma någon politisk propaganda på våra postkontor. Jag anser att det där räcker med den reklam som berör företaget självt: postverket, postbanken och postgirot. Detta är min absoluta övertygelse.

Jag vill upprepa att denna reklam måste betraktas som politisk propaganda och att människorna uppfattar den som politisk propaganda. Även herr statsrådets partivänner på postkontoren – de av dem som jag har träffat – uppfattar denna reklam som politisk propaganda och anser den vara smaklös.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. reklam för
partipolitiska tid-
skrifter på post-
kontor*

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Jag vet inte vad man skall svara herr Persson i Heden på hans senaste inlägg. Om herr Persson nu godkänner att socialdemokraterna annonserar på postanstalterna – jag märkte en liten antydan åt det hållet – så får det tydligen inte ske i den formen att man visar en bild på någon regeringsledamot. Är det där, herr Persson i Heden, som gränsen går när det gäller ett politiskt partis möjlighet att annonsera på postanstalterna? Säg då det klart ut! Inom vårt parti tycker vi att om vi vill visa upp oss så gör vi det gärna, ofta och hur mycket som helst med våra framträdande företrädare för partiet. Jag förstår att herr Persson i Heden inte tycker om de ansiktena – det kan ju inte de rå för. Om herr Persson i Heden tycker illa om dem, så får han stå för det själv.

Här är det inte fråga om partipolitisk propaganda, här är det fråga om att göra reklam för Aktuellt i politiken, som är en socialdemokratisk tidskrift. Dagens Nyheter har haft samma möjligheter, och andra tidningar har det också. Även centerpartiet har möjligheter att reklamera för vilka tidningar det vill på postanstalterna. Herr Persson i Heden får försöka lugna ned sig.

Herr PERSSON i Heden (c):

Herr talman! Jag vill be herr statsrådet att uppmärksamma vad jag sade. Jag sade att reklam som inte berör postverket som sådant enligt min uppfattning inte skall förekomma på postkontoren. Jag har sagt det två gånger, och jag vill understryka det en tredje gång, så att statsrådet uppfattar det. Jag menar alltså att det inte skall förekomma någon som helst politisk propaganda på postkontoren, oavsett vilket parti de än gäller. Jag sade också att om Dagens Nyheter har annonserat, så har jag inte sett det. Och jag anser inte sådant skall förekomma. Det är politisk propaganda och det är osmakligt. Man associerar det till öststaterna som jämt och ständigt har politisk propaganda på offentliga platser. Sådant är vi inte betjänta av här i landet.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Nej, det här är ju alldeles omöjligt, och det blir värre för varje gång herr Persson i Heden replikerar. Här talar herr Persson i Heden om att denna reklam är av typen öststatspropaganda. Jag vet inte om herr Persson redan är i sådan affekt att han inte vet riktigt hur orden faller. Vi får väl se dem i kammarens protokoll. Här har nu ändå flera ledamöter hört att herr Persson i Heden jämställer reklam för den socialdemokratiska tidningen Aktuellt i politiken med den form av propaganda som tillämpas i öststaterna.

Det är klart att herr Persson i Heden får tycka vad han vill om vårt parti och dess sätt att göra reklam för sig. Här har reklamen kommit till i rätt och riktig ordning efter regler som är fastställda av postverket och i kontakt med den entreprenör som har hand om denna annonseringsverksamhet. Det är djupt beklämmande att herr Persson i Heden i riksdagen vill göra sådana liknelser och jämförelser som han här gör. Jag kan bara hysa förhoppningen att herr Persson i Heden när han nu träder fram till talarstolen ber om ursäkt för det han sist sade.

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. ungdomens
arbetsmarknads-
situation*

Herr PERSSON i Heden (c):

Herr talman! Jag tycker att herr statsrådet skall hålla ihop sitt resonemang och inte blanda bort korten. Här resonerar vi om den politiska propaganda som ägt rum på våra postkontor här i Sverige. Om nu herr statsrådet inte vill betrakta detta som politisk propaganda, så är det hans ensak. Jag betraktar det som politisk propaganda, och det gör många med mig – även partivänner till statsrådet.

I enpartistater förekommer det överallt på offentliga inrättningar partipolitisk propaganda. Något sådant är vi i Sverige inte betjänta av. Jag noterar bara detta, och det hoppas jag att även statsrådet vill göra.

Jag ställde min enkla fråga därför att jag trodde att statsrådet kunde se positivt på mitt resonemang och att vi skulle kunna komma fram till en ordning som innebär att vi slipper denna politiska propaganda. En sådan propaganda anser vi inte vara förenlig med vårt tänkande, oavsett – jag säger det nu för fjärde gången – vilket parti som står för den.

Herr kommunikationsministern NORLING:

Herr talman! Låt mig till slut på en direkt fråga av herr Persson i Heden säga, att jag inte har sett något positivt i det som herr Persson i Heden sagt i denna debatt.

Herr PERSSON i Heden (c):

Herr talman! Det är med djupt beklagande jag noterar detta! Statsrådet vill inte lyssna.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 20 Ang. ungdomens arbetsmarknadssituation

Herr inrikesministern HOLMQVIST erhöll ordet för att besvara herr *Johanssons* i Skärstad (c) den 11 januari framställda interpellation, nr 5, och anförde:

Herr talman! Herr Johansson i Skärstad har frågat vilka åtgärder jag kommer att vidta för att underlätta ungdomens arbetsmarknadssituation i ett allt kärvare läge.

Under de två senaste åren har ungdomens situation på arbetsmarknaden diskuterats i riksdagen vid ett flertal tillfällen, senast vid höstriksdagen i fjol. Regeringen har vidtagit olika åtgärder för att skapa sysselsättning och utbildning för arbetslösa ungdomar.

Till grund för samhällets åtgärder mot ungdomsarbetslösheten har legat ett särskilt program. Bland de senast insatta åtgärderna kan nämnas det särskilda utbildningsstödet om 5 kronor per timme för anställning av ungdomar och kvinnor, skapandet av praktikplatser i den statliga förvaltningen och anordnandet av fler kommunala beredskapsarbeten för ungdom.

Genom bl. a. dessa åtgärder har antalet arbetslösa ungdomar kunnat begränsas. Enligt arbetskraftsundersökningarna var antalet arbetslösa ungdomar under 25 år högst i augusti 1972 och uppgick då till 50 000

personer. Enligt den senast redovisade arbetskraftsundersökningen i december 1972 var 32 000 ungdomar arbetslösa. Sistnämnda siffra innebär också en minskning även jämfört med motsvarande månad år 1971. Antalet till arbetsförmedlingen anmälda arbetslösa ungdomar under 25 år har de senaste månaderna varit på oförändrad nivå.

En översyn av ungdomens situation på arbetsmarknaden på längre sikt har företagits inom inrikesdepartementet. Resultatet av detta arbete har redovisats i en särskild promemoria, Ungdom och arbete, som för närvarande remissbehandlas. Remisstiden utgår den 1 mars och därefter kommer jag att ta ställning till de i promemorian framförda förslagen.

Slutligen vill jag understryka att ungdomens arbetsmarknad inte kan ses isolerad från arbetsmarknaden i övrigt. De stora insatser som görs för att skapa en allmänt ökad efterfrågan på arbetskraft kommer också ungdomen till godo.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Det har varit samhällets strävan att ge svensk ungdom en så god utbildning som möjligt, och vi har väl lyckats ganska bra på det området. Men det räcker ju inte med att ungdomen får utbildning. Det hör ju till den tidlösa drömmen hos varje ung människa att få en meningsfull uppgift, en sysselsättning i samhället som gör att man kan försörja sig själv och den familj man drömmer om att få.

Dagens situation är ju sådan att ungdomen ser litet mörkt på framtiden, därför att det inte finns sysselsättning för alla.

Många som har slutat sin skolgång står vid arbetsförmedlingarna och väntar på att få ett jobb. Samhällets plikt och strävan måste vara att så forma utvecklingen att denna möjlighet finns för det unga släkte som kommer. Jag vill säga redan nu att samhällets möjligheter att lösa detta stora problem också kommer att påverka utbildningen i negativ eller positiv riktning. Om den ungdom som nu studerar märker att de som varit före dem inte kan få jobb påverkas deras lust att studera vidare.

Situationen på arbetsmarknaden har varit bekymmersam i ett par år. Den betydande arbetslösheten har, som inrikesministern nämnde i sitt svar, uppmärksammats och diskuterats i en mängd skilda sammanhang. Inte minst har då uppmärksamheten riktats mot förhållandena för den yngre arbetskraften. I detta kärva läge har många företag, som jag sagt i min interpellation, lagt om sin anställningspolitik så att de inte anställer några nya personer utan främst slår vakt om den arbetsstyrka de har, vilket i och för sig är förståeligt och välmotiverat.

De unga som söker sig ut på arbetsmarknaden blir dock på detta sätt i stor utsträckning lämnade åt sitt öde. Den osäkerhet som de unga känner leder till en otrygghet, som inte kan accepteras från vare sig sociala eller allmänt mänskliga utgångspunkter.

Inrikesministern framhåller att åtgärder har vidtagits. Jag har också i min interpellation noterat detta. Men det framstår som synnerligen angeläget att kraftfulla åtgärder snabbt sätts in utöver detta för att

Torsdagen den
25 januari 1973

*Ang. ungdomens
arbetsmarknads-
situation*

komma till rätta med ungdomens arbetslöshet. Åtgärderna måste inriktas på att såväl förbereda ungdomen för arbetsmarknadens krav som öka företagens möjligheter och vilja att anställa unga människor.

Detta är ett vitt fält när det gäller företagens ställning och möjligheter i dagens samhälle. Jag skall väl inte gå in på detta här, utan jag ville bara notera ungdomarnas ställning i dag och deras svårighet att få jobb när de är färdiga med sin skolgång.

Jag vill fråga inrikesministern hur han tror att unga människor upplever det att läsa Aftonbladet för i dag, där det under en stor rubrik står:

”Omkring 100 000 människor är arbetslösa i Sverige i dag. Över 30 000 går i beredskapsarbete och 50 000 omskolas eller deltar i annan arbetsmarknadsutbildning.

Nära 200 000 människor – kanske ännu fler – går och väntar på ett vanligt jobb att försörja sig på.

Det har satsats miljarder för att lösa det här problemet, som är ett av de största vi har i vårt samhälle i dag. Men arbetslösheten har bara fortsatt att öka.

Pengarna har hjälpt för stunden. Beredskapsarbeten har gett tillfällig sysselsättning och omskolning har gett många chanser att lära ett nytt yrke. Men några nya, varaktiga arbetstillfällen har det sällan blivit.

– – – Många människor är utstötta från dagens arbetsmarknad. En del har inte ens fått en chans att pröva på hur det är att arbeta.

Flera av dessa – arbetsmarknadens olycksbarn skulle man kunna kalla dem – kommer inte att vara ett dugg hjälpta av en konjunkturförbättring.”

Det är inte så tillfredsställande och hoppingivande för dagens ungdom, i sin situation, att köpa en kvällstidning och mötas av en sådan artikel.

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Det finns kanske anledning att understryka ett par ting när det gäller debatten om ungdomens arbetslöshet.

Tyvänn tar det en viss tid innan de ungdomar som lämnat skolan finner sin plats i arbetslivet. Så har egentligen alltid varit fallet. Även under högkonjunktur år 1970 var det i augusti månad när de unga började efterfråga arbete efter sommarens slut – de som lämnat skolan tar ju ofta sin ferie – 32 000 som anmälde sig som arbetssökande. Man har regelmässigt den största ungdomsarbetslösheten just under augusti och september. Efter hand finner ungdomen sin plats. En del har kanske fortsatt sina studier på hösten, och andra finner en uppgift i arbetslivet. Siffran för arbetslösa sjunker månad efter månad, och på våren i mars–april har vi den lägsta noteringen. Det goda året 1970 kunde vi komma ner till ungefär 20 000 arbetslösa ungdomar. I juni släpper skolorna på nytt ut en kull av ungdomar, och så får vi de betydligt högre siffrorna på hösten.

För att komma till rätta med problemet borde vi fråga oss om vi inte kunde finna en annan rytm i utbildningen. Kan det vara rimligt att arbetsmarknaden skall tillföras ett så stort antal människor på en gång, att det är omöjligt att ta vara på dem just vid det tillfället? Det problem

Torsdagen den
25 januari 1973*Ang. ungdomens
arbetsmarknads-
situation*

som jag här har antytt och flera andra är behandlade i den utredning om förhållandena för ungdomen på arbetsmarknaden som jag har pekat på. Jag kan inte säga att det är så många nya tankegångar i utredningen – en del nya finns där – men det är en god systematisk sammanställning av de problem som gäller ungdomens arbetsmarknad. Jag tror att herr Johansson i Skärstad kan ha anledning att ta del av utredningen, eftersom den visar på en del av de problem som vi har att lösa. Det är fel att säga, att vi inte är intresserade. Jag tycker att jag har gett exempel på att regeringen verkligen har gjort insatser i syfte att ta vara på ungdomen i arbetslivet.

Vi har börjat praktisera nya metoder, exempelvis ett utbildningsstöd på 5 kronor per timme, som ges till industrier som anställer ungdom så att säga i förväg. Man har kanske inte ett omedelbart behov av att rekrytera arbetskraft i dag men anställer folk i förväg för att ha dem tillgängliga när uppgången kommer. På så sätt kan man skola in ungdomarna i arbetslivet. Vi vet att ett par tusen sådana utbildningsplatser redan har tillskapats för ungdomar. På samma sätt är det med praktikarbeten som är avsedda för ungdomar – här rör det sig kanske om 3 000.

Jag skulle naturligtvis ha önskat att vi fått ett ännu starkare svar från näringslivet på erbjudandena, men å andra sidan är allt som har gjorts välkommet. Om det kommer ytterligare uppslag om hur vi skall komma till rätta med svårigheterna och stimulera fram sysselsättning för ungdom, tar vi självfallet emot sådana uppslag med tacksamhet. Som jag har sagt har vi redan arbetat efter ett särskilt ungdomsprogram, som arbetsmarknadsverket har utformat. Man har varit angelägen att hålla kontakt med ungdomsorganisationerna och övriga som kunnat ge tips i fråga om sysselsättning för unga människor.

Jag har velat lämna dessa kompletterande upplysningar främst för att betona hur den starka tillströmningen av ungdomar till arbetsmarknaden på sensommaren ger oss vissa problem. Det tar i dag tid innan de unga människorna finner sin plats i arbetslivet.

Herr JOHANSSON i Skärstad (c):

Herr talman! Resonemanget om utbildningsrytmen är ju mycket intressant, och det kan kanske tas upp i samband med utbildningsutskottets arbete eller i något annat utbildningssammanhang. Men kvar står dock den situation som så många ungdomar befinner sig i. Jag har inte nonchalerat de försök som regeringen gjort, men åtgärderna har väl inte lett till önskat resultat. Jag skulle som förälder och med tanke på den kontakt med de ungdomar som jag har vara mycket tillfredsställd, om inrikesministern kunde säga att vi nu går in i en högkonjunktur och att svårigheterna nu är borta. Men jag tror inte att inrikesministern kan säga detta, och därför måste vi ännu mer ägna oss åt att det stora problemet med arbetslösheten, både den allmänna arbetslösheten och inte minst ungdomsarbetslösheten.

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

Ang. ungdomens arbetsmarknads- situation

Herr inrikesministern HOLMQVIST:

Herr talman! Jag ser inte något motsatsförhållande mellan vad jag sagt och önskemålen att vi skall ägna oss åt detta problem. Vi ser ungdomsarbetslösheten som ett allvarligt problem. Det har jag ju givit starkt uttryck för. Men å andra sidan måste vi erkänna, att vi möter en verklighet, som den jag här har angivit. Inte heller herr Johansson i Skärstad har kunnat ange något slags trollformel för att lösa detta problem.

Var och en som är bekant med arbetsmarknaden måste inse, att det uppkommer svårigheter att med en gång ta till vara ett så starkt utbud av arbetskraft som förekommer en gång om året. Det finns många andra frågor som vi har anledning att fundera över, men onekligen är det mycket angeläget för framtiden att se till att vi kan få en jämnare utslussning av ungdomen från utbildningen till arbetslivet. Vi skulle vinna på det.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 21 Föredrogs och hänvisades berättelsen nr 5 till konstitutionsutskottet.

§ 22 Föredrogs och hänvisades motionerna
nr 365–376 till konstitutionsutskottet,
nr 377–381 till finansutskottet,
nr 382–402 till skatteutskottet,
nr 403–409 till justitieutskottet,
nr 410 och 411 till lagutskottet,
nr 412–415 till utrikesutskottet,
nr 416–418 till försvarsutskottet,
nr 419–426 till socialförsäkringsutskottet,
nr 427–439 till socialutskottet,
nr 440 till kulturutskottet,
nr 441 till civilutskottet,
nr 442–455 till kulturutskottet,
nr 456–470 till utbildningsutskottet,
nr 471–491 till trafikutskottet,
nr 492–512 till jordbruksutskottet,
nr 513–518 till näringsutskottet,
nr 519–531 till inrikesutskottet samt
nr 532–538 till civilutskottet.

§ 23 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna nr 20–22.

§ 24 Herr talmannen meddelade att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och 2 skulle sättas sist på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 25 Interpellation nr 23 ang. principerna för undervisningen i religions- och livsåskådningsfrågor

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

Ordet lämnades på begäran till

Herr ZACHRISSON (s), som yttrade:

Herr talman! Det har inom den svenska skolan sedan länge varit en strävan att vid undervisningen i religions- och livsåskådningsfrågor samla elever från olika miljöer och med skilda uppfattningar i dessa frågor. Man har velat undvika den splittring av skolväsendet efter trosriktning som i andra länder orsakat så bittra motsättningar och uppsplitande stridigheter. Genom att olika uppfattningar i trosfrågor får komma till tals i skolan lär sig eleverna också på ett naturligt sätt att förstå och respektera andras uppfattningar, något som är en nödvändighet i ett demokratiskt samhälle.

I riksdagen har det rätt enighet om principerna för skolans religionsundervisning. I samband med skolreformerna har också stort intresse och stor omsorg lagts ned på att vid utformningen av undervisningen i livsåskådningsfrågor söka förverkliga dessa principer. Bl. a. har företrädare för olika trosriktningar getts möjlighet att lägga synpunkter på läroplansarbetet. Att undervisningen ständigt är föremål för debatt är naturligt med tanke på att detta är frågor som starkt engagerar de flesta människor. Det är också önskvärt med en sådan debatt och kritik som en vägledning för skolan i de självklart svåra och känsliga avvägningar som ständigt måste göras i denna undervisning.

Det måste emellertid anses som djupt oroande att, som skett under senare tid, man söker bryta upp principerna för skolans samlande undervisning i religionsfrågor. Varken skolan eller samhället i övrigt kan vara betjänt av en sådan uppdelning av eleverna efter trosriktning, och den religiösa isolationism som kan bli följderna kan få allvarliga konsekvenser för strävandena efter ett ekumeniskt samarbete.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr utbildningsministern få ställa följande fråga:

Vill statsrådet redogöra för sin syn på principerna för undervisningen i religions- och livsåskådningsfrågor?

Denna anhållan bordlades.

§ 26 Interpellation nr 24 ang. expeditionen av registreringsbevis från patent- och registreringsverkets bolagsbyrå

Ordet lämnades på begäran till

Herr LÖFGREN (fp), som yttrade:

Herr talman! Det är allmänt känt att arbetsbelastningen vid patent- och registreringsverkets bolagsbyrå har blivit starkt ökad. Det är också känt att verket vidtagit betydande åtgärder för att möta den ökade efterfrågan som fortlöpande inträtt inom bolagsbyråns område.

Trots de åtgärder som vidtagits tar det lång tid att få t. ex. ett registreringsbevis. Det råder på många håll inom näringslivet en stark irritation över den långa väntetiden. Enligt uppgifter från flera håll har

det inte rört sig bara om veckor utan om månader. Även om det inte kan uteslutas att vissa uppgifter är överdrivna är förhållandena på intet sätt tillfredsställande. För närvarande torde det vara ganska normalt att väntetiden är cirka fyra veckor. Man frågar sig vad orsaken till den otillfredsställande långa väntetiden kan vara. Skulle personalresurserna vara otillräckliga, så är det angeläget att dessa förstärks.

För många transaktioner inom näringslivet krävs registreringsbevis som inte får vara mer än högst ett år gamla. Därför måste många företag i bolagsform årligen införskaffa nya registreringsbevis. Med tanke på bl. a. den långa leveranstiden för bevis har då på vissa håll inom näringslivet föreslagits, att det borde beredas möjlighet att vid bolagsbyrån abonnera på leverans av registreringsbevis en gång årligen vid viss i beställningen angiven återkommande tidpunkt.

Med hänvisning till vad jag här anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr handelsministern få rikta följande frågor:

1. Vad kan göras för att till förslagsvis en vecka nedbringa tiden för leverans av beställt registreringsbevis från patentverkets bolagsbyrå?
2. Är det möjligt att införa en sådan ordning att stående beställning av registreringsbevis för leverans en gång årligen vid i beställningen angiven tidpunkt kan göras?

Denna anhållan bordlades.

§ 27 Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till riksdagens kammare

Härmed har jag äran anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 26/1–31/1 1973 för att delta i Interparlamentariska Unionens konferens i Helsingfors.

Stockholm den 25 januari 1973

G. Ivar Virgin

Till riksdagens kammare

Undertecknad anhåller om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 30 januari–9 februari 1973 på grund av deltagande i studieresa till Indien och Bangladesh. Resan anordnas av SIDA.

Stockholm den 24 januari 1973

Karin Andersson

Kammaren biföll dessa ansökningar.

§ 28 Anmälades och bordlades följande motioner:

Nr 539 av herrar *Boo* och *Elmstedt* om en vetenskaplig undersökning av 1973 års valrörelse

Nr 540 av herrar *Boo* och *Larsson* i Borrby angående kollektivanslutningen till politiskt parti

Nr 541 av herr *Fälldin m. fl.* om kommunal rösträtt åt invandrare med utländskt medborgarskap

Nr 542 av herr *Hedin m. fl.* angående riksdagens högtidliga öppnande

Nr 543 av herr *Jonsson* i Alingsås angående kollektivanslutningen till politiskt parti

Nr 544 av herrar *Molin* och *Hugosson* angående sekretesskyddet för uppgiftslämnare till intervju- och enkätundersökningar

Nr 545 av herr *Nisser* om ökad sekretess för handlingar rörande taxering

Nr 546 av herr *Werner* i Malmö *m. fl.* om rätt för församling att bevilja anslag till svenska kyrkans mission

Nr 547 av herrar *Wirmark* och *Carlström* om produktionsbidrag för dagstidningar på annat språk än svenska

Nr 548 av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.* om vidgad rätt till användning av investeringsfondsmedel

Nr 549 av herr *Helén m. fl.* om en bättre offentlig hushållning

Nr 550 av herrar *Olof Johansson* i Stockholm och *Andersson* i Örebro angående återlån ur allmänna pensionsfonden

Nr 551 av herr *Larsson* i Umeå *m. fl.* om kompensation till landsting och primärkommuner för den höjda arbetsgivaravgiften

Nr 552 av herr *Lindström m. fl.* angående principerna för statlig upphandling

Nr 553 av herrar *Magnusson* i Borås och *Nilsson* i Trobro om avslag på Kungl. Maj:ts framställning om medel till datamaskinutrustning

Nr 554 av herr *Turesson* angående verksamheten inom DAFA (Datamaskincentralen för administrativ databehandling)

Nr 555 av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.* om skattefri avsättning till investeringsfond för marknadsföringsändamål

Nr 556 av herr *Karl Bengtsson* i Varberg *m. fl.* angående tullverkets organisation

Nr 557 av herr *Björk* i Gävle *m. fl.* om översyn av bestämmelserna om restavgift vid underlåtenhet att redovisa innehållen preliminärskatt

Nr 558 av herr *Bohman m. fl.* om vissa lättnader i inkomstbeskattningen

Nr 559 av herr *Bohman m. fl.* om sparstimulerande åtgärder på beskattningsområdet

Nr 560 av herr *Bohman m. fl.* angående den allmänna arbetsgivaravgiften

Nr 561 av herr *Bohman m. fl.* om höjning av grundavdraget för folkpensionärer

Nr 562 av herr *Bohman m. fl.* om skattelättnader för nystartade företag

Nr 563 av herr *Boo m. fl.* om vidgad rätt till avdrag vid inkomsttaxeringen för fördrjade levnadskostnader vid byte av bostadsort

Nr 564 av herr *Carlström m. fl.* angående tullverkets organisation

Nr 565 av herr *Dahlberg m. fl.* angående tullskyddet för bär

Nr 566 av herr *Elmstedt m. fl.* angående beskattningen av makars gemensamma inkomst

Nr 567 av herrar *Enskog* och *Enlund* angående tullverkets organisation

Nr 568 av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.* om åtgärder mot skatteflykt

Nr 569 av herr *Hedin m. fl.* om befrielse för de fria kristna samfunden från arvsskatt

Nr 570 av herr *Hermansson m. fl.* i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1973:6 med förslag till förordning om ändring i förordningen om särskild skatt på motorbränslen

Nr 571 av herr *Hermansson m. fl.* angående budget- och skattepolitiken

Nr 572 av herr *Hermansson m. fl.* om upphävande av förordningen om tillfällig nedsättning av den allmänna energiskatten

Nr 573 av herr *Hörberg m. fl.* angående beskattningen av utländska skadeförsäkringsbolag

Nr 574 av herr *Hörberg m. fl.* om rätt för inkomsttagare till avdrag för kostnad för arbetskläder

Nr 575 av herr *Israelsson m. fl.* om förstatligande av bryggerinäringen, m. m.

Nr 576 av herr *Johansson i Skärstad m. fl.* om åtgärder mot alkohol- och narkotikabruket

Nr 577 av herr *Josefson i Arrie m. fl.* angående värderingen av tillgång vid beskattning enligt förordningen om statlig förmögenhetsskatt, m. m.

Nr 578 av herr *Larsson i Umeå m. fl.* angående rätten till avdrag vid inkomsttaxering för ökade levnadskostnader

Nr 579 av herrar *Magnusson i Borås* och *Nilsson i Trobro* om förhöjt avdrag vid inkomstbeskattningen för arbetsgivaravgift i form av egenavgift

Nr 580 av herrar *Magnusson i Kristinehamn* och *Andersson i Storfors* om bibehållande av tullkammaren i Kristinehamn

Nr 581 av herr *Magnusson i Kristinehamn m. fl.* angående avdraget vid inkomsttaxering för ökade levnadskostnader

Nr 582 av herrar *Marcusson* och *Göransson* om fördelning av förvärvsavdraget vid inkomstbeskattningen i samband med skilsmässa

Nr 583 av herrar *Nilsson i Agnäs* och *Börjesson i Falköping* om befrielse från automobilskatt för fordon med gasformiga drivmedel

Nr 584 av herrar *Olsson i Kil* och *Eriksson i Arvika* angående tullverkets organisation

Nr 585 av herr *Olsson i Sundsvall* om lättnad i realisationsvinstbeskattningen vid fastighetsreglering

Nr 586 av herr *Petersson i Röstånga m. fl.* om lindring i realisationsvinstbeskattningen av egna hem vid flyttning till annan ort

Nr 587 av herrar *Schött* och *Magnusson i Borås* om sparstimulerande åtgärder

Nr 588 av herr *Schött m. fl.* om skattefria utbildnings- och omställningsfonder för företag

Nr 589 av herr *Stjernström m. fl.* angående ett differentierat mervärdeskattesystem

Nr 590 av herr *Taube* om befrielse från mervärdeskatt för ADB-tjänster

Nr 591 av herr *Turesson* om översyn av företagens uppgiftsskyldighet för skatte- och avgiftsdebitering

- Nr 592 av herr *Wennerfors* och fru *Sundberg* om avsmakning av vin i systembolagets butiker
- Nr 593 av herr *Westberg* i Ljusdal om förbud mot försäljning av mellanöl i livsmedelshandeln
- Nr 594 av herrar *Wikström* och *Hamrin* om åtgärder mot hembränningen i Sverige
- Nr 595 av herrar *Wirtén* och *Börjesson* i Glömminge om vidgad rätt till resultatutjämning vid inkomstbeskattningen
- Nr 596 av herr *Adolfsson* angående behandlingen av unga lagöverträdare inom kriminalvården
- Nr 597 av fröken *Andersson* i Stockholm *m. fl.* om språkundervisning för viss polispersonal
- Nr 598 av herr *Bohman m. fl.* om åtgärder för förbättrad rättsvård
- Nr 599 av herr *Fälldin m. fl.* om reformering av kriminalvården, m. m.
- Nr 600 av herr *Glimnér m. fl.* om höjning av vittnesersättningen
- Nr 601 av herr *Glimnér m. fl.* om en övre åldersgräns för domare
- Nr 602 av herr *Hedin m. fl.* om särskilda ansvarsområden för polismän
- Nr 603 av herrar *Jadestig* och *Persson* i Karlstad om utbyggnad av stadsdelspolisen
- Nr 604 av herrar *Jonsson* i Alingsås och *Norrby* i Gunnarskog om åtgärder för att öka förtroendet mellan allmänhet och polis
- Nr 605 av herr *Jönsson* i Malmö *m. fl.* angående val av nämndeman i fastighetsdomstol
- Nr 606 av fru *Kristensson* om reformering av bötesstraffet
- Nr 607 av fru *Kristensson* om översyn av brottsbalkens påföljdssystem
- Nr 608 av fru *Kristensson* i anledning av Kungl. Maj:ts proposition 1972:146 med förslag till lag om ändring i brottsbalken m. m.
- Nr 609 av fru *Kristensson* och herr *Adolfsson* om inordnande under rikspolisstyrelsen av viss polispersonal vid Arlanda *m. fl.* flygplatser
- Nr 610 av herr *Larsson* i Umeå *m. fl.* om skyldighet att ange personnummer i dom eller beslut om betalningsförpliktelse
- Nr 611 av herrar *Lindahl* och *Mellqvist* om ökning av polisens resurser för trafikövervakning
- Nr 612 av herr *Lindström m. fl.* om höjning av ersättningen till nämndemän
- Nr 613 av herr *Nilsson* i Norrköping *m. fl.* om försök med uppsökande verksamhet i brottsförebyggande syfte
- Nr 614 av herr *Polstam m. fl.* om utbyggnad av sjöpolisverksamheten
- Nr 615 av herr *Stjernström m. fl.* angående den regionala och lokala polisorganisationen i Västernorrlands och Jämtlands län
- Nr 616 av fröken *Andersson* i Stockholm *m. fl.* angående besökandes tillträde till hyresfastighet som hålles låst dagtid
- Nr 617 av herr förste vice talmannen *Bengtson* och herr *Sjöholm* angående utformningen av växelblankett
- Nr 618 av herrar *Glimnér* och *Dahlgren* angående uttagande av kostnad för dikningsföretag

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

Nr 619 av herr *Hallgren m. fl.* om inrättande av en ständig haverikommission inom handelsflottan

Nr 620 av fru *Hjelm-Wallén m. fl.* om översyn av gällande åldersgränser för barn och underåriga

Nr 621 av herrar *Nilsson* i Trobro och *Schött* om inrättande av en ständig haverikommission inom handelsflottan

Nr 622 av fru *Sundberg m. fl.* om översyn av preskriptionsförordningen

Nr 623 av herr *Westberg* i Ljusdal *m. fl.* om översyn av lagstiftningen om stiftelser

Nr 624 av herr *Adolfsson* angående kanaliseringen av det svenska biståndet till Vietnam

Nr 625 av herr *Bohman m. fl.* angående u-landsbiståndet

Nr 626 av herr *Bohman m. fl.* angående den svenska utrikespolitiken

Nr 627 av herrar *Gustafsson* i Säffle och *Jonasson* angående konserverade livsmedel som bidrag till u-landsbiståndet

Nr 628 av herr *Hermansson m. fl.* om ekonomiskt bistånd till Demokratiska republiken Vietnam och Republiken Sydvietnams provisoriska revolutionära regering

Nr 629 av herrar *Hjorth* och *Svensson* i Kungälv angående behandlingen av politiska fångar

Nr 630 av herr *Stålhammar m. fl.* om åtgärder mot religionsförtryck i Sovjetunionen

Nr 631 av herr *Turesson* om höjning av anslaget till Europarörelsens svenska råd

Nr 632 av herr *Werner* i Malmö *m. fl.* om aktualiserande i FN av religionsförföljelser i Sovjetunionen

Nr 633 av herr *Åkerlind* angående det svenska u-landsbiståndet

Nr 634 av herr *Karl Bengtsson* i Varberg om anskaffning av utrustning till hemvärnssamariter

Nr 635 av herr *Enskog m. fl.* om åtgärder för att förhindra arbetslöshet inom försvarsindustrin, m. m.

Nr 636 av herr *Helén m. fl.* om översyn av vapenfrilagen

Nr 637 av herr *Richardson m. fl.* angående förläggningen av arméns tekniska skola

Nr 638 av herr *Svanström m. fl.* om vidgad rätt till fria hemresor för vämpliktiga

Nr 639 av fröken *Andersson* i Stockholm *m. fl.* om vidgad rätt till tilläggssjukpenning vid barnsbörd

Nr 640 av herr *Andersson* i Storfors *m. fl.* om vidgad rätt till änkepension enligt ATP

Nr 641 av herr *Bohman m. fl.* om sänkning av ATP-avgiften

Nr 642 av herr *Bohman m. fl.* om ett nytt studiemedelssystem

Nr 643 av herr *Bohman m. fl.* om rätt till pension för vård av eget barn

Nr 644 av herr *Bohman m. fl.* om åtgärder för att förbättra folkpensionen

Nr 645 av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.* om förbättrad ställning för låginkomsttagare m. fl. i ATP-systemet

Nr 646 av herr *Hagberg m. fl.* om sänkning av pensionsåldern inom gruvindustrin, m. m.

Nr 647 av herr *Hamrin m. fl.* angående de äldres sysselsättning

Nr 648 av fru *Håvik m. fl.* om ianspråktagande av barnpension till täckande av fosterlön

Nr 649 av fröken *Ljungberg* och fru *Sundberg* om rätt till studiemedel vid diakoniutbildning

Nr 650 av fru *Nilsson* i Sunne *m. fl.* om ersättning från försäkringskassa för transport av avliden

Nr 651 av fröken *Andersson* i Stockholm *m. fl.* om bidrag till egen bil åt föräldrar till rörelsehindrade barn

Nr 652 av fröken *Andersson* i Stockholm *m. fl.* om statsbidrag till den kommunala färdtjänsten

Nr 653 av fröken *Andersson* i Stockholm *m. fl.* om obligatorisk hälsokontroll av fyraåringar

Nr 654 av herr *Bohman m. fl.* angående frånvaron på arbetsmarknaden

Nr 655 av herr *Bohman m. fl.* angående utbildningen av personal inom arbetsmiljöområdet, m. m.

Nr 656 av herr *Bohman m. fl.* angående socialpolitiken

Nr 657 av herr *Bohman m. fl.* om åtgärder för att undanröja ekonomisk diskriminering av äktenskapet

Nr 658 av herr *Bohman m. fl.* angående narkomanvården

Nr 659 av herr *Carlshamre m. fl.* angående utbetalningen av bostadstillägg till barnfamiljer, m. m.

Nr 660 av herr *Elmstedt m. fl.* om statsbidrag till synhjälpmedel

Nr 661 av herr *Fransson m. fl.* om förkortning av arbetstiden i vissa fall

Nr 662 av herr *Fälldin m. fl.* angående arbetsmiljön

Nr 663 av fru *Johansson m. fl.* om en översyn av socialstyrelsens ansvarsnämnds sammansättning och arbetsformer

Nr 664 av herrar *Rask* och *Fridolfsson* i Rödeby om hänsynstagande till färgblindhet

Nr 665 av herr *Signell m. fl.* om yrkessärskolans innehåll och målsättning m. m.

Nr 666 av fru *Skantz m. fl.* angående samhällets insatser för flerhändigkappade

Nr 667 av fru *Swartz* och herr *Jonsson* i Alingsås om stöd åt barnfamiljer för anskaffande av hemutrustning

Nr 668 av fru *Thunvall m. fl.* angående prissättningen på preventivmedel, m. m.

Nr 669 av herr *Werner* i Malmö *m. fl.* om en utredning rörande dödsbegreppet

Nr 670 av herr *Öhvall m. fl.* om förenklad handläggning av ärenden rörande tekniska hjälpmedel för handikappade

Nr 671 av herrar *Karl Bengtsson* i Varberg och *Källstad* om ökat utbud av religiösa program i Sveriges Radio

Nr 672 av herr *Björk* i Gävle *m. fl.* om höjning av anslaget till Bidrag till hemgårdsrörelsen

Nr 673 av herr *Björk* i Gävle *m. fl.* angående bidrag till ungdomsorganisationernas verksamhet

Nr 674 av herr *Bohman m. fl.* om allsidighet och yttrandefrihet i etermedia, m. m.

Nr 675 av herr *Bohman m. fl.* angående kulturpolitiken

Nr 676 av herr *Burenstam Linder m. fl.* om höjning av anslaget till Bidrag till fria kristna samfund m. m.

Nr 677 av herr *Enlund m. fl.* om inflytande för allmänheten över Sveriges Radios produktion

Nr 678 av herr *Hamrin m. fl.* om överförande av talböcker till kassett

Nr 679 av fru *Hjelm-Wallén* och herr *Gustavsson* i Nässjö om översyn av samhällets stöd till ungdomsorganisationerna

Nr 680 av fröken *Hörlén m. fl.* om statligt stöd till den kommunala musikundervisningen

Nr 681 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* om inrättande av kulturnämnder i samtliga kommuner, m. m.

Nr 682 av fru *Kristensson m. fl.* om slopande av anslaget till Statens ungdomsråd

Nr 683 av herr *Källstad m. fl.* om bättre ekonomiska villkor för kulturarbetarna

Nr 684 av herr *Källstad m. fl.* om höjning av anslaget till Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet

Nr 685 av herr *Källstad m. fl.* om höjning av anslaget till Bidrag till särskilda kulturella ändamål

Nr 686 av herr *Norrby* i Gunnarskog angående fördelning av bidraget till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

Nr 687 av herr *Nygren m. fl.* om översyn av lagen om biblioteks-exemplar av tryckt skrift

Nr 688 av herr *Richardson* om överföring av målningar till Läckö slott

Nr 689 av herrar *Richardson* och *Hyltander* om inrättande av programråd vid Sveriges Radio

Nr 690 av herr *Rydén m. fl.* angående stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

Nr 691 av fru *Ryding m. fl.* angående Sveriges Radios programpolitik

Nr 692 av herr *Stjernström m. fl.* om statligt stöd till den kommunala musikundervisningen

Nr 693 av herr *Turesson m. fl.* om en skyddslagstiftning för kulturhistoriskt värdefulla bebyggelser och miljöer

Nr 694 av herr *Werner* i Malmö *m. fl.* angående den andliga vården på sjukhus

Nr 695 av herrar *Westberg* i Ljusdal och *Henmark* angående effekterna av våldsinslagen i TV och film

Nr 696 av herr *Karl Bengtsson* i Varberg om senareläggning av ansökningstiden för intagning i gymnasieskolan

Nr 697 av herrar *Karl Bengtsson* i Varberg och *Petersson* i Röstånga om viss förändring av timplanen för gymnasieskolans vårdlinje

Nr 698 av herr *Bergman m. fl.* om inrättande vid Göteborgs universitet av en personlig professur i långvårdsmedicin, alternativt geriatrik, m. m.

- Nr 699 av herr *Berndtson* i Linköping *m. fl.* om inrättande vid högskolan i Linköping av en professur i medicin och en professur i hygien
- Nr 700 av herr *Bohman m. fl.* angående skolpolitiken
- Nr 701 av herr *Fälldin m. fl.* om ett system för kontinuerlig välfärdsforskning
- Nr 702 av herr *Fälldin m. fl.* om ökade anslag till invandrarundervisning
- Nr 703 av fru *Hambraeus* och herr *Fiskesjö* om höjning av anslaget till Atomforskning, m. m.
- Nr 704 av herr *Hedin m. fl.* angående närvaroplikten vid skolans friluftsdagar
- Nr 705 av herr *Hedin m. fl.* om en utvärdering av skolans religionsundervisning, m. m.
- Nr 706 av fru *Håvik m. fl.* om inrättande vid Göteborgs universitet av en professur i audiologi
- Nr 707 av herr *Hörberg m. fl.* om inrättande vid Göteborgs universitet av en professur i medicinsk genetik
- Nr 708 av fröken *Hörlén m. fl.* om praktik inom näringslivet för lärare inom ekonomisk och teknisk undervisning
- Nr 709 av herr *Johansson* i Jönköping *m. fl.* om forskning rörande samhällets insatser för de handikappade
- Nr 710 av herr *Källstad m. fl.* om undervisning i religionskunskap vid Göteborgs universitet
- Nr 711 av fru *Lewén-Eliasson m. fl.* om en översyn av Kristofferskolans organisation
- Nr 712 av herr *Molin m. fl.* angående utbildningen vid de filosofiska fakulteterna
- Nr 713 av herr *Möller m. fl.* om ett system för välfärdsbedömningar
- Nr 714 av herr *Nilsson* i Växjö *m. fl.* angående utbyggnaden av universitetsfilialerna
- Nr 715 av herr *Nisser* om ökat utrymme för undervisning i humaniora
- Nr 716 av herr *Nordstrandh m. fl.* angående fritt valt arbete i grundskolan
- Nr 717 av herrar *Olsson* i Kil och *Rydén* om statsbidrag till ombyggnad av skollokaler för tillgodoseende av handikappade elevers behov
- Nr 718 av herrar *Olsson* i Kil och *Rydén* om ökad kontakt mellan skola och samhälle
- Nr 719 av herrar *Richardson* och *Hyltander* om inrättande av ett vuxenutbildningscentrum i Skövde
- Nr 720 av herr *Richardson m. fl.* angående gymnasieinspektionen
- Nr 721 av herrar *Stjernström* och *Hansson* i Skegrie angående den svenska folkmusiken i skolornas musikundervisning
- Nr 722 av herrar *Stjernström* och *Olsson* i Sundsvall angående trafikundervisningen i skolorna
- Nr 723 av herr *Strindberg m. fl.* angående yrkeslinjerna inom gymnasieskolan
- Nr 724 av herrar *Strömberg* och *Jonsson* i Alingsås om ökat antal

synkonsulenter

Nr 725 av herrar *Stålhammar* och *Enlund* om anslag till läns skolnämnderna för försöksverksamhet

Nr 726 av herrar *Stålhammar* och *Fiskesjö* angående skolledarutbildningen

Nr 727 av herr *Stålhammar* och fru *Söder* om ökat anslag till vidareutbildningskurser för sjuksköterskor

Nr 728 av herr *Turesson* om undervisning i familjerätt i gymnasieskolan

Nr 729 av herr *Turesson m. fl.* om inrättande vid Stockholms universitet av en professur i byggnadskultur och bebyggelsemiljö, m. m.

Nr 730 av herr *Werner* i Malmö om rätt att utbyta de sista åren i grundskolan mot praktisk yrkesutbildning

Nr 731 av herr *Westberg* i Ljusdal angående arbetsbelastningen för vissa lärare vid lärarhögskolorna

Nr 732 av herr *Wikström m. fl.* angående undervisningsmateriel till Bibliotekshögskolan

Nr 733 av herr *Wikström m. fl.* om utbyggd samverkan mellan förskola och lågstadium

Nr 734 av herr *Ångström* om lokalisering till Skellefteå av postgymnasial utbildning

Nr 735 av fröken *Andersson* i Stockholm och herr *Sjönell* om införande av enhetskort inom SJ:s verksamhetsområde

Nr 736 av herr *Björk* i Gävle *m. fl.* angående nedläggningen av järnvägslinjer, m. m.

Nr 737 av herr *Bohman m. fl.* om inordnande av väg- och trafikpolitiken under de regionalpolitiska strävandena

Nr 738 av herr *Bohman m. fl.* angående trafikpolitiken

Nr 739 av herr *Brundin m. fl.* om avveckling av televerkets monopol på teletekniska kommunikationer m. m.

Nr 740 av herr *Ekström m. fl.* om höjd trafikstandard på järnvägsträckan Uppsala—Härnösand

Nr 741 av herr *Enskog m. fl.* angående sjöfartsverkets taxepolitik för sjöfarten till Mälarhamnarna

Nr 742 av fru *Eriksson* i Stockholm *m. fl.* angående utformningen av planerad terminalbyggnad på Arlanda flygplats

Nr 743 av herr *Ernulf* om anslag för förbättrat vägunderhåll i Älvsborgs län

Nr 744 av herrar *Fransson* och *Björk* i Gävle om skyldighet att i motorfordon medföra varningstrianglar

Nr 745 av herrar *Fälldin* och *Helén* om vidgat stöd åt transporter mellan Gotland och fastlandet

Nr 746 av herr *Fälldin m. fl.* om ökat anslag till vägupprustningar

Nr 747 av herr *Gustafsson* i Byske *m. fl.* om en utredning rörande den kollektiva trafiken

Nr 748 av herrar *Helén* och *Fälldin* om ett program för ökad trafiksäkerhet

Nr 749 av herr *Håkansson m. fl.* om utjämning av telefontaxorna

Nr 750 av herr *Hörberg* angående SJ:s trafikpolitik

Nr 751 av herrar *Jadestig* och *Nilsson* i Kalmar om bättre samordning av kommunikationerna mellan regionala och primära centra

Nr 752 av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.* om vidgad rätt att sätta upp vägs skyltar för vägvisning till samlingslokaler *m. m.*

Nr 753 av herr *Johnsson* i Blentarp *m. fl.* angående indragningen av postkontor

Nr 754 av fru *Jonäng m. fl.* angående byggandet av enskilda vägar

Nr 755 av herr *Nilsson* i Kalmar *m. fl.* angående trafikflyget på Bromma *m. fl.* närflygplatser

Nr 756 av herrar *Olsson* i Kil och *Rydén* angående parkeringstillstånd för handikappade

Nr 757 av herr *Polstam m. fl.* om ett för hela riket gemensamt system för datumparkering

Nr 758 av herr *Polstam m. fl.* angående förarprov för körkort

Nr 759 av herrar *Rosqvist* och *Nilsson* i Kalmar om förläggning av sjöfartsverkets förråd till Oskarshamn

Nr 760 av herr *Signell m. fl.* om en utbyggnad av taxifyget

Nr 761 av herrar *Stadling* och *Olsson* i Timrå om förbud mot användning av vägsalt

Nr 762 av herr *Stålhammar m. fl.* om skyldighet för motorcyklist att bära skyddshjälm

Nr 763 av herrar *Taube* och *Henmark* om återinförande i telefonkatalogen av postnummerförteckning

Nr 764 av herr *Wirmark m. fl.* om slopande av kommuns skyldighet att bidra till finansiering av primärflygplatser

Nr 765 av herr *Åkerlind* och fru *Mogård* angående vägbyggnationen inom Stockholms län

Nr 766 av fru *Åsbrink* om ett säkerhetssystem för tåg vid körning mot rött ljus

Nr 767 av fru *Åsbrink* om förbud mot omkörning av skolskjuts som stannat för av- eller påstigning

Nr 768 av fru *Åsbrink m. fl.* om handikappvänliga telefonautomater

Nr 769 av herrar *Åsling* och *Stjernström* om en plan för byggande av landsvägsbroar i Jämtlands län

Nr 770 av herr *Åsling m. fl.* om förbättrade kommunikationer

Nr 771 av fru *Anér* och fru *Hambraeus* angående den resistensbiologiska forskningen

Nr 772 av herr *Bohman m. fl.* angående miljövården

Nr 773 av herr *Bohman m. fl.* om förbättring av jordbrukets kapital- och kreditförsörjning

Nr 774 av herr *Boo m. fl.* angående stödet till jordbruket i norra Sverige, *m. m.*

Nr 775 av herr *Dahlberg m. fl.* om viss försöksverksamhet på jordbruk i Tornedalen

Nr 776 av herrar *Eriksson* i Ulfaby och *Jonasson* angående pristillägg på mjölk

Nr 777 av fru *Frænkel m. fl.* angående hanteringen och destruktionen av överblivna läkemedel, *m. m.*

Nr 778 av herr *Fransson m. fl.* om förbud mot användning av

engångsförpackningar för öl och läskedrycker

Nr 779 av herrar *Gustafsson* i Stenkyrka och *Svanström* om rationaliseringsstöd till jordbruk på Gotland

Nr 780 av fru *Hambraeus* angående jord- och skogsbruk på ekologisk grund

Nr 781 av herr *Hansson* i *Skegrie m. fl.* om inrättande vid statens växtskyddsanstalts inspektionsavdelning av en befattning som försöksledare

Nr 782 av herr *Hedin m. fl.* om utökad rådgivning angående arbetsmiljö och arbetarskydd inom skogsbruket

Nr 783 av herr *Hedin m. fl.* om en bättre produktionsbalans inom jordbruket

Nr 784 av herr *Hedin m. fl.* om en internationell konvention för Östersjön rörande föroreningar och fiskevård

Nr 785 av herr *Jonasson m. fl.* om ekonomiskt stöd till biodlingen

Nr 786 av herr *Jonasson m. fl.* om översyn av kommunala renhållningslagen

Nr 787 av herr *Josefson* i *Arrie m. fl.* om höjning av anslaget till Statens växtskyddsanstalt

Nr 788 av herr *Nilsson* i *Agnäs* angående Stora Sjöfallets nationalpark

Nr 789 av herr *Nilsson* i *Trobros m. fl.* om skärpt kontroll av importerade livsmedel

Nr 790 av herr *Nisser m. fl.* om ett system med auktoriserade uppfödare av försöksdjur

Nr 791 av herr *Norrby* i *Åkersberga m. fl.* om återvinning av pappersavfall

Nr 792 av herr *Stadling* angående älgjakten

Nr 793 av herr *Stjernström m. fl.* om inrättande vid skogshögskolan av en biträdande professur i miljöpåpassat skogsbruk

Nr 794 av herr *Strömberg m. fl.* om åtgärder för förbättrat oljeskydd

Nr 795 av herr *Strömberg m. fl.* om översyn av skogsvårdslagen

Nr 796 av herr *Strömberg m. fl.* om översyn av hälsovårdsstadgan

Nr 797 av herr *Strömberg m. fl.* om åtgärder för främjande av naturvården

Nr 798 av herr *Strömberg m. fl.* angående tillsynen av oljecisterner

Nr 799 av fru *Sundberg m. fl.* om förbättrad vattenvård

Nr 800 av fru *Sundberg m. fl.* om utarbetande av kommunala miljövårdsprogram

Nr 801 av fru *Sundberg m. fl.* om sänkning av anslaget till Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m.

Nr 802 av herr *Takman* om förbud mot hyggesplöjning

Nr 803 av herr *Takman* om anslag till Svenska samernas riksförbund

Nr 804 av herr *Torwald m. fl.* om åtgärder för att stimulera investering i fiskefartyg

Nr 805 av herr *Wijkman* om en konvention för Östersjöns miljöskydd

Nr 806 av herr *Åkerfeldt m. fl.* om ändrade regler för mjölkpristillägg

Nr 807 av herr *Öhvall m. fl.* om intensifierad skogsvård i Norrbottens län

Nr 808 av herrar *Andersson* i Örebro och *Sjönell* om främjande av den mindre industrins export på de nordiska länderna

Nr 809 av herrar *Karl Bengtsson* i Varberg och *Petersson* i Röstånga om återinförande av affärstidslagen

Nr 810 av herr *Björk* i Gävle *m. fl.* om hälsovarning på cigarettförpackningar

Nr 811 av herr *Bohman m. fl.* om förbättrade villkor för de mindre och medelstora företagen

Nr 812 av herr *Brundin m. fl.* angående skattemotsvarigheten för Postbanken

Nr 813 av herr *Eriksson* i Ulfaby *m. fl.* om höjning av anslaget till Statens institut för företagsutveckling: Främjande av företagsutveckling

Nr 814 av herr *Fälldin m. fl.* om en hushållningsplan för naturresurser

Nr 815 av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.* om åtgärder för att öka innovationsverksamheten

Nr 816 av herr *Gustavsson* i Alvesta *m. fl.* om ett institut för värdering av projekt avseende investeringar i marknadsföring

Nr 817 av herr *Helén m. fl.* angående energipolitiken

Nr 818 av herr *Hermansson m. fl.* om slopande av anslagen till Sveriges exportråd och Exportfrämjande åtgärder

Nr 819 av herr *Hermansson m. fl.* om förstatligande av viss byggnadsmaterialindustri

Nr 820 av herr *Hörberg m. fl.* om aktier till de anställda såsom andel i företagens förmögenhetstillväxt

Nr 821 av herrar *Olof Johansson* i Stockholm och *Andersson* i Örebro om vidgad rätt till återlån från allmänna pensionsfonden

Nr 822 av herr *Karlsson* i Huskvarna *m. fl.* om en kartläggning av pälsvaruindustrins situation

Nr 823 av herr *Kristiansson* i Örskelljunga *m. fl.* angående underleverantörsförhållandet

Nr 824 av herrar *Larsson* i Umeå och *Andersson* i Örebro angående den regionala handläggningen av lokaliseringsstödsfrågor

Nr 825 av herr *Mattsson* i Skee om kreditgarantier för investeringar i turistanläggningar

Nr 826 av herr *Mellqvist m. fl.* om utveckling av skogsindustrin i norra delen av Kopparbergs län

Nr 827 av herr *Nilsson* i Östersund *m. fl.* om förköpsrätt för staten vid överlåtelse eller nedläggning av företag

Nr 828 av herrar *Olsson* i Kil och *Stålhammar* om stöd åt löntagare ägda företag

Nr 829 av herrar *Schött* och *Magnusson* i Borås angående delägar-sparandet

Nr 830 av herr *Stjernström m. fl.* om ökad elkraftproduktion i Indalsälven

Nr 831 av herr *Stjernström m. fl.* angående det statliga kreditstödet till industri- och hantverksföretag

Nr 832 av herrar *Sundgren* och *Göransson* om stöd genom AB
Strukturgaranti till garveriindustrin

Nr 833 av fru *Sundström m. fl.* om åtgärder mot ambulerande
företags s. k. tillfälliga utförsäljningar

Nr 834 av herr *Turesson m. fl.* angående anslaget till Statens institut
för företagsutveckling

Nr 835 av herr *Wijkman* och fru *Mogård* angående energiresursernas
utnyttjande

Nr 836 av herr *Wirtén m. fl.* om förbud mot kollektiv debitering av
kostnader för elförbrukning m. m. i hushåll

Nr 837 av herr *Åkerfeldt m. fl.* om utvidgning av företagarföreningar-
nas rådgivning och kreditstödande verksamhet

Nr 838 av herr *Adolfsson* om obligatorisk bostadsanmälan för
utländsk medborgare

Nr 839 av fröken *Andersson* i Stockholm *m. fl.* om bidrag till egen
bil åt rörelsehindrad som arbetar i eget företag

Nr 840 av herr *Bergman m. fl.* angående ökade möjligheter att bereda
handikappade anställning på den öppna arbetsmarknaden

Nr 841 av herr *Bohman m. fl.* angående arbetsförmedlingarna m. m.

Nr 842 av herr *Bohman m. fl.* om åtgärder för att sänka arbetskrafts-
kostnaderna inom stödområdet, m. m.

Nr 843 av herr *Bohman m. fl.* angående rätten till tjänstledighet i
samband med barnsård

Nr 844 av herr *Boo m. fl.* om införlivande av Ludvika och Smedje-
backens kommunblock med det allmänna stödområdet

Nr 845 av herr *Dahlberg m. fl.* angående pensionen till förre skräd-
daren vid I 19 E.G.B. Lindberg

Nr 846 av herr *Fagerlund m. fl.* om rätt till tjänstledighet för
deltagande i vuxenutbildning

Nr 847 av herr *Fälldin m. fl.* om ökat anslag till tolkutbildning

Nr 848 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.* om åtgärder för att
tillföra Göteborgsregionen lättare industri och serviceverksamhet

Nr 849 av herrar *Gustafsson* i Stenkyrka och *Nilsson* i Visby om
införlivande av Gotland med det inre stödområdet

Nr 850 av herr *Helén m. fl.* om rättvisa åt kvinnorna

Nr 851 av herr *Hermansson m. fl.* om slopande av anslaget till Stöd
till lageruppbyggnad

Nr 852 av herr *Hörberg m. fl.* om fördjupad arbetsdemokrati inom
statliga företag

Nr 853 av herr *Hörberg m. fl.* om rätt till styrelserepresentation för
anställda i försäkringsbolag

Nr 854 av herrar *Larsson* i Umeå och *Ångström* om upprustning av
väg 363 längs Vindelådalens dalgång

Nr 855 av herr *Nilsson* i Växjö *m. fl.* om skyldighet för företag att
anmäla lediga platser till arbetsförmedling

Nr 856 av herr *Nisser m. fl.* om ökat byggande och underhåll av
skogsbilvägar som beredskapsarbete

Nr 857 av herr *Olsson* i Asarum om ökat bidrag till kommunernas
beredskapsplanering mot arbetslöshet

Nr 858 av herr *Olsson* i Sundsvall *m. fl.* om lokaliseringsstöd för marknadsföring

Nr 859 av herr *Stjernström m. fl.* om åtgärder mot arbetslösheten bland företagsekonomer och marknadsförare

Nr 860 av herr *Stjernström m. fl.* om information i utlandet angående etableringsbetingelserna inom det allmänna stödområdet

Nr 861 av herr *Wennerfors* om ett personalpolitiskt princip- och handlingsprogram för statsanställda

Nr 862 av herrar *Westberg* i Hofors och *Haglund* om införlivande av södra delen av Gävleborgs län med det allmänna stödområdet

Nr 863 av herr *Westberg* i Ljusdal om regionalpolitiska insatser i Gävleborgs län

Nr 864 av herr *Adolfsson* angående fördelningen av medel ur Lånefonden för bostadsbyggande

Nr 865 av herr *Adolfsson* om åtgärder för att främja överförande av bostäder till enskild ägo

Nr 866 av herr *Adolfsson* om skyldighet för kommun att sälja mark till enskild för bebyggelse

Nr 867 av herr *Adolfsson* angående kommunernas bostadsbyggnadsprogram

Nr 868 av herr *Andersson* i Ljung angående stödet till allmänna samlingslokaler

Nr 869 av herr *Bohman m. fl.* angående den framtida bostadspolitiken

Nr 870 av herr *Bohman m. fl.* om åtgärder för att underlätta bebyggelse i glesbygd

Nr 871 av herr *Dahlgren m. fl.* om översyn genom bostadsstyrelsen av vissa regler för bostadsbyggande

Nr 872 av herrar *Ericson* i Örebro och *Johansson* i Jönköping om bättre arbetsmarknadsprognoser

Nr 873 av herrar *Ernulf* och *Jonsson* i Alingsås om möjlighet att nybilda deltidjordbruk

Nr 874 av herr *Hamrin m. fl.* angående de äldres bostadssituation

Nr 875 av herr *Hermansson m. fl.* angående bostadsfinansieringen

Nr 876 av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.* angående statistiska centralbyråns uppdragsverksamhet

Nr 877 av herrar *Stjernström* och *Åsling* angående regionala polisorganisationen i Västernorrlands och Jämtlands län *m. m.*

Nr 878 av herrar *Sundgren* och *Hammarberg* om vidgad rätt för kommun till förköp

Nr 879 av herr *Turesson* angående försöksverksamheten med fastighetsregisterreformen, *m. m.*

Nr 880 av herr *Turesson m. fl.* om vissa ändringar i lantmäteritaxan

Nr 881 av herr *Wennerfors* om en samordnad politik för landets skärgårdsområden

Nr 882 av herr *Åkerfeldt m. fl.* angående stödet till allmänna samlingslokaler

Nr 883 av fru *Åsbrink m. fl.* om bostadsbyggnadsbestämmelser som bättre tillgodoser de handikappades behov

Nr 9

Torsdagen den
25 januari 1973

Nr 884 av herr *Källstad m. fl.* om slopande av den allmänna arbetsgivaravgiften för konstnärlig och litterär verksamhet

Nr 885 av herr *Hermansson m. fl.* om slopande av maximigränsen för folkpensionsavgiften

§ 29 Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades att följande enkla frågor denna dag framstälts, nämligen av

Nr 55 Herr *Fiskesjö (c)* till herr kommunikationsministern angående sträckningen av väg 816 mot Sturup:

Anser statsrådet att den beslutade sträckningen av väg 816 mot Sturup är väl förenlig med bestämmelsen i 4 § väglagen enligt vilken vid byggande av väg tillbörlig hänsyn skall tagas till bl. a. miljöskydd och naturvård?

Nr 56 Fru *Ryding (vpk)* till herr utbildningsministern angående arbetsfördelningen inom Sveriges Radio:

Anser statsrådet att det nya förslag till arbetsordning som antagits av styrelsen för Sveriges Radio är förenligt med 1966 års riksdagsbeslut om arbetsfördelningen?

§ 30 Kammaren åtskildes kl. 17.11.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert